

خَزَانِه گُوهرِ بَارِ

ضَرْبُ الْمَثَلِ هَايِ
سُلَيْمَانِ پَادشَاهِ

مُشخصاتِ کِتاب:

نامِ کِتاب: خَزانه گوهربارِ ضَرْبِ المَثَل های سُلیمان پادشاه

نامِ ناشر: روشن کِتاب

تعدادِ چاپ: ۲۰۰۰

تاریخِ چاپ: ۲۰۱۴ / ۱۳۹۲

<www.kitab-e-muqaddas.org/haz>

خَزَانِه گُوهر بارِ

ضَرْبُ الْمَثَلِ هَاي

سُلَيْمَان پادشاه

پيش گُفتار

كِتَابِ امثالِ يگِ خَزَانِه توره هَاي پُر از حِكْمَتِ آسْتِه كه دَ زَمَانِ قَدِيمِ
دَ وَسِيلَه بَنیِ إِسْرَائِيلِ نِوِشْتِه شُدِه. زوره آمزى مَثَلِ هَا از گُفتارِ سُلَيْمَانِ
پادشاه آسْتِه كه دَ شَكْلِ شَعْرِ نِوِشْتِه شُدِه، وَلِه يگِ تَعْدَادِ كَمْتَرِ شِى از
گُفْتِه هَاي آگُور و لِيْمُوئِيلِ پادشاه يَه.

خُدا بَلَدِه سُلَيْمَانِ پادشاه دَ اَنْدازِه حِكْمَتِ دَدِ كه نَه پيش ازُو دَ كَسِ
دَدُ و نَه اَم بَعْدِ ازُو دَ كَسِ مِيدِيَه. آمزى خَاطِرِ اِي كِتَابِ پُر از دانايي،
بِينايي، حِكْمَتِ و پِنْدِ و نَصِيحَتِ آسْتِه، پَس بَلَدِه اِنْسَانِ كَوْمَكِ مُونِه تا
شَخْصِيَّتِ و يا اخلاقِ خُو ره جُور كده زِندَگِي خُو ره دُرُست رَهْبَرِي كنه
و خانَوادِه خُو ره با آبرُو و با عِزَّتِ تَرْبِيه كده دَ بَيْنِ قَوْمِ و خِيَشِ خُو نامِ
نِيك دَشْتِه بَشِه.

عِلاوَه اَزِي، اِي كِتَابِ نِشُو مِيدِيَه كه حِكْمَتِ چِيَقَسِ مُهْمِ و پُر اَرزِشِ
آسْتِه و اَمِچُنَانِ دَ اِنْسَانِ يادِ مِيدِيَه كه چِي رَقَمِ از ناداني و كارايِ

شَیْطَانِی خود ره دُور نِگاه کده از خُداوند پِیروی کنه. مَثَل های پُر از حِکْمَت و پَند و نَصِیْحَتِ آمِزی کِتاب بَلَدِه هر کس آسته، یعنی بَلَدِه مردکو، خاتُونو، بَچکیچا، جوانا و پیرا. ای کِتاب بَلَدِه خاندنه ها تعلیم مِیدیه که چی رَقَم و دَ وسیلِه کُدم کارا اُونا مِیئنِه خود ره از گُمراهی، لَوڈگی، بے عقلی، جِهالت، خاوشِلگی، تَمبَلی، غِیبت گویی، دُو اَندازی، بَدکاری، بَد اخلاقی و تمام کارای خَرابِ دِیگه نِجات بَدیه.

فصل های ۱ تا ۷ دَ شکلِ چند دَرس، پَند و نَصِیْحَتِ یگ آته دَ بَچه شی آسته. دَ فصلِ ۸ و ۹ "حِکْمَت" خود ره مَعْرِفی کده جوانا ره دَعَوَتِ مُونه، تا اُونا حِکْمَت ره جُسْتُجو کده خود ره از گُمراهی نِگاه کُنه. از فصلِ ۱۰ تا فصلِ ۳۰ تمام آیت ها دَ شکلِ مَثَل های کوتاه نِوشته یه، که پگ شی پَند و نَصِیْحَتِ و یا اَخْطار بَلَدِه اِنسان آسته.

فهرست

مقصد و فایده مثل ها و دیگه توره های حِکْمَت آمیز (فصل ۱ آیه ۱)

نَصِيحَت دَ جوانا (فصل ۱ آیه ۸)

فایده های حِکْمَت (۱:۲)

نَصِيحَت دَ جوانا (۱:۳)

أَخْطَار دَ بَارِه زِنَا (۱:۵)

جَلَوِگیری از جهالت (۱:۶)

دیگه أَخْطَار دَ بَارِه زِنَاکاری (۲۰:۶)

آواز حِکْمَت (۱:۸)

دَعْوَت حِکْمَت، جَلَوِگیری از جهالت (۱:۹)

مَثَل های سُلَیْمَان (۱:۱۰)

توره های آدَمای حَکِیم و دانا بَلَدِه جوانا (۱۷:۲۲)

إِدَامِه توراى حَکِیمانه (۲۳:۲۴)

مَثَل های سُلَیْمَان پادشاه (۱:۲۵)

توراى آگُور (۱:۳۰)

توراى لیموئیل پادشاه (۱:۳۱)

ضَرْبُ الْمَثَلِ هَايِ سُلَيْمَانَ

۱ مَثَلِ هَايِ سُلَيْمَانَ، بَجَه دَاوُد،

پادشاهِ بَنیِ إِسْرَائِيلَ:

۲ بَلَدِه پَی بُرْدُونِ حِکْمَتِ وَ اَدَبِ،

بَلَدِه فَاْمِیدُونِ تَوْرَایِ مَغَزْگِی وَ پُرِ مَعْنِی

۳ وَ بَلَدِه قَبُولِ کَدُونِ نَصِيحَتِ اَسْتَه

تَاکِه دَ عَدَالَتِ، دَ اِنصَافِ وَ دَ دُرُسْتکَاریِ پَایدارِ شُنی-

۴ اِی مَثَلِ هَا دَ مَرْدُمَایِ سَادَه هُوشِیاریِ مِیدِیه،

وَ دَ جَوَانَا دَانَايِی وَ بِنَايِی-

۵ اَدَمِ هُوشِیَارِ دَانَايِی خُو رَه کَلَوِ مُونَه

وَ اَدَمِ فَاْمِیدَه پَنَدِ وَ نَصِيحَتِ رَه مِیگِیره-

۶ اَو کَسَا مَثَلِ هَا وَ نَقْلِ هَايِ پَنَدِ اَمِیز

وَ چِستَنا وَ تَوْرَایِ سَرْدَرگَمِ اَدَمَایِ دَانَا رَه مَوْفَاْمَه-

۷ تَرَسِ اَز خُداوَنَدِ شُرُوعِ عِلْمِ اَسْتَه؛

مَگَمِ اَدَمَایِ بَی عَقْلِ دَ بَلَه حِکْمَتِ وَ نَصِيحَتِ رِيشَخَنَدِیِ مُونَه-

۸ اَو بَجَه مَه! نَصِيحَتِ اَبَه خُو رَه گُوشِ کُو

وَ پَنَدِ اَبَه خُو رَه ایلَه نَکُو،

۹ ازی که اونا مثل تاج آلی د بِلِه سر تُو،
و مثل گردوبند آلی د گردون تُو یِه.
۱۰ بچه مه، اگه گناه کارا تُو ره وادار د کار بد مونه*
قد از وا موافق نشو.

۱۱ اگه اونا بگیه: "بیه قد مو بوری،
د گیتِه یگو کس بشینی و خُون ازو ره بریزنی؛
بیه که بے دلیل راه یگو آدم بیگناه ره بگیری.
۱۲ مثل قبر آلی اونا ره زنده و مُکَمَل قُورت کنی،
رَقَم کسای که د عالم مُردا موره.

۱۳ آمزی راه مو هر رَقَم چیزای قِیمَتی د دِست میری
و خانه های خُو ره از وُلجه** پُر مونی.
۱۴ بیه که دِست خُو ره یگ کنی،

تا که پگ مو د یگ کیسه*** شَرِیک بشی."
۱۵ بچه مه، د راه ازوا نرو،

حتّی پای خُو ره آم د راه های ازوا نه ایل،
۱۶ چرا که پای های ازوا سُون بدی مودوه،
و اونا بلده خُون ریختو اَبَلکده مونه.

* ۱۰:۱ وادار کدو یعنی: "باغ سُرخ و سوز نشو ددو."

** ۱۳:۱ وُلجه، یعنی غَنیِمَت.

*** ۱۴:۱ کیسه یعنی خَلطه.

۱۷ چُون دَام ایشْتو دَ پِیشِ چِمِ مُرْعَکو

بے فایده یَه.

۱۸ ای آدما دَ گِیْتِه ریختَندونِ خُونِ خُونِ خُو آسْتِه،

و اُونَا بَلَدِه جَانِ خُونِ خُو دَ کَمِینِ مِیشِینِه.*

۱۹ اینی آسْتِه سَرنوشتِ تمامِ کَسایِ که دَ پُشتِ فایدهِ ناحقِ میگرده

و اُو ره دَ زورِ میگیرِه.

فایدهِ ناحقِ جَانِ اَمزُو آدمِ ره تَباهِ مُونه.

۲۰ حِکْمَتِ دَ بُورو کُویِ مُونه

و دَ چارِ راهیِ ها آوازِ خُو ره بَلندِ مُونه؛

۲۱ از سِرِ کُوجهِ هایِ پیروبارِ چِیغِ میزَنِه

و دَ پِیشِ دَرگهِ هایِ شارِ پیغامِ خُو ره اِعلانِ مُونه:

۲۲ ”ای نادونا، تا چی وختِ میخاهیدِ که نادو بُمَینید؟

تا به کِیِ آدمایِ لَوْدِه شَوَقِ و علاقهِ دَ رِیشخَندیِ کدوِ دَرِه؟

و نفرایِ بے عقلِ از داناییِ بَدِ مُبرِه؟

۲۳ سَرزنشِ مَرِه قَبُولِ کدهِ خودِ ره اِصلاحِ کُنید.

ما رُوحِ خُو ره دَ بِلِه شُمُو مِیرِیزُم

و تورایِ خُو ره بَلَدِه شُمُو مُوفامُم:

۲۴ چُونِ ما کُویِ کُدُم،

مگم شُمُو نَصِیحتِ مَرِه رَدِ کَدید،

ما دِستای خُو ره سُون شُمُو دِرَاز کُدم،
مگم کس دَ قِصّه مه نَشُد.

۲۵ ازی که تمام نَصِیحتای مَره پس گوش کدِید
و سرزنش مَره قَبُول نَکدِید،

۲۶ پس ما آم دَ وختِ مُصِیبتِ شُمُو خَنده مُوئم؛
و غَیبتیکه بَلا دامونگیر شُمُو موشه،

۲۷ و مُصِیبتِ رَقَمِ بادِ آلی شُمُو ره چارپیر مونه
و بَلا مِثلِ گردبادِ وَری شُمُو ره گردگیره مونه،
و دِستِ تَنگی و پَریشانی شُمُو ره دَ چَنگ خُو میگیره، ما شُمُو ره
ریشخَند مُوئم.

۲۸ دَ اُو وختِ اُونَا مَره کُوی مونه،

مگم ما جواب نَمِیدُم،
و اُونَا دَ کوشِشِ غَدَرِ از پُشتِ مه میگرده،
لیکن مَره پیدا نَمِیتنه،

۲۹ چراکه اُونَا از دانایی بَد بُرد

و تَرَسِ خُداوند ره اِنتخاب نَکد،

۳۰ و نَصِیحتِ مَره آم قَبُول نَکد،

و سرزنش مَره خار حِسَاب کد.

۳۱ دَزی رَقَمِ اُونَا ثَمَرِه راه های غَلَطِ خُو ره مینگره

و از نَتیجِه هَدَف و نَقشه های خُو سیر موشه.

۳۲ سرکشِ نادونا، آدمای نادو ره مُوکُشه
و آسودگیِ آدمای بے عقل اونا ره از بین مُوبره.
۳۳ مگم او کسای که دَزمه گوش میدیه د اَمَنیتِ زندگی مُونه،
و دُور از بیمِ بلا، آرام و آسوده آسته.

۲ ۱ بچه مه، اگه تورای مَره قبول کنی
و دَسْثورای مَره محکم بگیری،

۲ اگه د حکمتِ گوش بدی

و دِل تو سُونِ بینایی بشه،

۳ اگه دانایی ره طَلَب کنی

و آواز خُو ره بلده بینایی بلند کنی،

۴ و اگه حکمت ره مثل نُقره دُنْدَل* کنی

و مثل یگ خزانِه تاشه شده بطلبی،

۵ او غیتِ معنای "تَرسِ خداوند" ره موفامی،

و شناختِ خدا ره حاصل مَوکنی،

۶ چرا که خداوند حکمت ره عطا مُونه،

و از دانِ ازو عِلْم و دانش بُور موشه.

۷ او پیروزی ره بلده آدمای صادقِ نگاه مُونه

و بلده کسای که د راهِ راستِ رَبی یه، او یگ سپَر آسته،

۸ تاکه راهِ انصاف و عدالت نگاه شنه.

او از روشِ موئمنین خُو حمایت مونه.

۹ پس دَمزی رَقَم تُو موفامی که عدالت، انصاف و صداقت چی آسته

و هر راهِ راست و خُوب ره دَرک کده میتنی.

۱۰ چُون حِکْمَت دَ دِل تُو داخلِ موشه

و دَانش جان تُو ره پُور از خوشی مونه.

۱۱ بینایی از تُو مُحَافِظَت مونه

و دانایی تُو ره حِفْظ کده

۱۲ از راهِ بَد نِجات میدیه،

و از آدمِ که تورای خراب مَوگیه، تُو ره دُور نگاه مَوکنه،

۱۳ یعنی ازو آدمای که راهِ راست ره ایله کده

و دَ راهِ های تَریکی گُناه ریی آسته.

۱۴ او رَقَم آدمای بَد لِذَت مَوبره

و از تورای بَد خوش شی مییه.

۱۵ راهِ های ازو کسا کَج آسته

و اونا طَریقَه های دُرست ره ایله کده.

۱۶ حِکْمَت تُو ره از خاتُونِ زِناکار

و از تورای نَرم و چَرَب خاتُونِ بے گَناه نِجات میدیه.

۱۷ ای رَقَم خاتُو شوی خُو ره که دَ وختِ جوانی گِرِفْتَد، ایله مونه

و قَوْلِ پاک ره که دَ غَیْتِ توی کدو دَ حُضُورِ خُدا دَدَد، پُر مُشت

مونه.

۱۸ خَنِه اَزُو گِرْد آوِ مرگ آسته،

چُون راه های اَزُو خاتُو سُون دُنْیای مُرده ها موره.

۱۹ کسای که پیش اَزُو موره هیچ کُدم شی پس نَه مییه
و اُونَا دَ راهِ حیاتِ نَمیرسه.

۲۰ پس دَ راهِ آدمای خُوب و نیک قَدَم بیل
و دَ راهِ آدمای دُرستکار ثابت بُمَن.

۲۱ چُون آدمای راستکار پایه شی دَ زِمی محکم آسته،
و مرُدُم پاک و بے عیب دَ جای خُو باقی مُومنه.

۲۲ مگم بدکارا از رُوی زِمی نابُود مُوشه
و ریشِه آدمای چالباز از زِمی کُنده مُوشه.

۳ ۱ بچه مه، تعلیم مره پُرُمشت نَکُو
و احکام مره دَ دِل خُو نگاه کُو،

۲ چراکه اُونَا عُمَر تُو ره دِرَاز مُونه

و دَز تُو صُلح و سَلامتی مُوبخشه.

۳ رَحْمَت و راستی ره هرگز از دِست ندی،

بَلْکِه اُونَا ره دَ گردون خُو آوزو کُو

و دَ وَرَقِ دِل خُو نِوشته کُو.

۴ آگه ای رَقم بُکُنی

اَم خُدا از تُو راضی مُوشه و اَم بَنده.

- ۵ قد تمامِ دِلْ خُو دَ خُداوند تَوَكُّلْ کُو
و دَ عقلِ خود خُو تکیه نَکُو.
- ۶ دَ تمامِ راه‌های خُو خُدا ره دَ نظرِ بَگیر
و اُو راه‌های تُو ره اوار مونه.
- ۷ خود ره حَکیم و دانا فِکر نَکُو؛
از خُداوند بَترس و از بدی دُوری کُو.
- ۸ ای چیزا بلده جان تُو سلامتی میبده
و دَ استغونای تُو طاقت و تازگی موبخشه.
- ۹ قد دارایی خُو خُداوند ره احترام کُو،
از اوّلین حاصلات خُو بلده ازو تقدیم کُو.*
- ۱۰ اُو غیت دِیخانای تُو پُر از نِعمت موشه
و کوزه‌های** تُو از شرابِ تازه انگور پُر شده لبریز موشه.
- ۱۱ بچه مه، نَصیحَت و هِدایتِ خُداوند ره رد نَکُو
و سرزنشِ ازو ره خار حساب نَکُو،

* ۹:۳ "اوّلین حاصلات" دَری معنی آسته که دَ مُطابقِ توراتِ موسی، بنی اسرائیل
یک دَهم حصّه از حاصلاتِ زمینِ خُو ره دَ راهِ خُدا میدَد.

** ۱۰:۳ دَ زمانِ قدیمِ مردمِ بلده دَخیره کدونِ آو و یا آوِ انگور کوزه‌های کُنه استفاده
مؤکد.

۱۲ چرا که خُداوند هر کسی ره که دوست دَشته بَشه، تَرْبیه و إِصلاح

مُونه،

اُمُو رَقَمِ که یگ آته بَچه دوست دَشتنی خُو ره سرزَنش کده إِصلاح

مُونه.

۱۳ نیک دَ بَخْتِ کسی که حِکْمَتِ ره پَیدا کُنه

و نیک دَ بَخْتِ آدمِ که دانایی و بینایی ره حاصلِ کُنه،

۱۴ چُون فایده شی از فایده تُجَارَتِ نُقره کده بَهِتَر

و از مَنفَعَتِ طِلّا کده خُوبَتَر آسته.

۱۵ آرزِش حِکْمَتِ از دانه های قِیمَتی کده کَلو آسته،

و هر چیزی که تُو دَرُو شُوق دَشته بَشی قد حِکْمَتِ بَرابَر نُمُوشه.

۱۶ دِرَازی عُمَر دَ دِستِ راستِ شی،

و دَوْلَتِ و جَلالِ دَ دِستِ چَپِ شی آسته.

۱۷ راه های حِکْمَتِ، راه های خوشی یَه،

و تمامِ مَسِیرِ های شی صُلح و سَلامَتی آسته.

۱۸ بَلَدِه کسای که اُو ره دَ دِستِ میره، اُو یگ دِرَخْتِ حَیاتِ آسته،*

و کسای که خود ره دَرُو بِچَسپِنه، اُونَا خوشبَختِ مُوشه.

۱۹ خُداوند تَوَسُطِ حِکْمَتِ خُو پَایسَنگِ زِمی ره ایشَت

و قد عقل و دانایی خُو آسمونا ره تَیار کد.

* ۱۸:۳ دِرَخْتِ حَیاتِ یگ دِرَخْتِ آسته، که دَ باغِ عِیدن، یعنی دَ بَهِشت، و جُودِ دَره و

هر کسی که دَ ای دِرَخْتِ دِستِ بَرَنه صَاحِبِ زَندَگی اَبَدی مُوشه.

۲۰ اُو دَ وِسیلِه عِلْم خُو از چُفُری های زِمی آو ره جاری کد
و از آوُر ها بارِش بارَند.

۲۱ بَجه مه، نَه ایل که آمی چیزا از نظر تُو دُور شنه؛
حِکْمَت و عقل و دانایی ره خُوب حِفْظ کُو.

۲۲ اونا بِلْدِه جان تُو زِندگی

و بِلْدِه گردون تُو زِینَت آسته.*

۲۳ پس تُو دَ صُلح و اَمْنِیت دَ راهِ خُو موری
و پای پیچَلک نَمُوخوری.

۲۴ وختیکه دِراز میِکشی رَاحت و بَدُونِ تَرَس اُستی
و غَیتیکه خاو مُوکنی خاو تُو شِیرین آسته.

۲۵ پس از بَلای ناگهانی تَرَس نَخور،

و نَه اَم از تَباهی که اولغه تله دَ سِرِ بَدکارا نازل مُوشه،

۲۶ چراکه خُداوند تَکیه گاهِ تُو آسته

و پای تُو ره از دام نِگاه مُونه.

۲۷ دَ حالِ که قُدَرَت دَری و خُوبی از دِست تُو مییه،

از کسی که حَقْدار شی آسته، دِریغ نَکُو.

۲۸ اگه هَمسایِه تُو پُشتِ یگو چیز مییه و اَمُو چیز ره تُو دَری،

دز شی نَگوی که ”بُرو، صَباح بیه، که تُو ره بَدَم.“

۲۹ دَ ضِدِّ هَمْسَايِه خُو كه دَ اِعتِمَادِ كَامِلِ دَ پَالَوِی تُو زِندَگی مُونه،
قَصْدِ بَد نَكُو.

۳۰ قد کسی كه دَزْتُو بَدِی نَكده بے دَلِیلِ جَنجَالِ نَكُو.

۳۱ قد آدمِ ظَالِمِ هَمچِشْمِی نَكُو

و هِیچِ كُدمِ از راه های شی ره اِنتِخابِ نَكُو،

۳۲ چراكه خُداوند از آدمای كَجَرَوِ بَدِ مُویرِه،

مگم بَلَدِهِ آدمای صَادِقِ اُو راز خُو ره بَرَمَلَا مُونه.

۳۳ نَالَتِ خُداوند دَ سِرِ خانِهِ بَدكارا آسته

مگم بَرَكَتِ و رَحْمَتِ شی دَ بِلِهِ جَايدادِ آدمای نِیک.

۳۴ خُداوند رِیشخندگرا و لَوْدِه ها ره مَسْخَرِه مُونه،

مگم آدمای بے کِبَرِ ره فِیضِ و بَرَكَتِ مِیدیه.

۳۵ آدمای حَكِیمِ و دانا صَاحِبِ اَبَرُو و عِزَّتِ مُوشه،

لِیکن مُردُمای اَبَلِه و بے عِقلِ رَسوا و شَرَمِنده.

۴۱ او بَچِکِیچای مه! دَ نَصِیحَتِ آتِه خُو گوش بِدِید

و فِکِرِ خُو ره بِگِیرِید تاكه دانا شَنِید،

۴۲ چراكه پَنَدِ خُوبِ دَزِ شُمُو مِیدُم.

پس توراى مَرِه پُرْمُشتِ نَكْنِید.

۴۳ وختِیکه بَچِه بُودُم دَ خانِهِ آتِه خُو،

و تَنها بَچِه عَزِیزِ آیه خُو بُودُم،

- ۴ آتِه مه دَزمه پَند دَدِه مُوگُفت که
 "تورای مَرِه دَ تَی دِل خُو نِگاه کُو؛
 از اَمَرای مه اِطاعت کُو تا زنده بُمَنی.
- ۵ حِکَمَت ره حاصِل کُو و عقل و دانایی پَیدا کُو،
 تورای مَرِه پُرمُشت نَکُو و ازوا دُور نَشو.
- ۶ حِکَمَت ره ایلِه نَکُو و اُو تُو ره مُحافِظَت مونه.
 اُو ره دوست دَشته بَش و اُو از تُو نِگاهداری مونه.
- ۷ شُروع حِکَمَت اینی آسته:
- حِکَمَت ره حاصِل کُو. و دَ پالوی هر چیزی که یاد گِرِفَتے،
 عقل و دانایی ره اَم دَ دِست بَیرو.
- ۸ دَ حِکَمَت اَرزِش قایل شو و اُو تُو ره سربِلند مونه.
 آگِه اُو ره دَ بَغل خُو بَگیری، اُو دَز تُو عِزَت مِیدیه.
- ۹ اُو لَنگی فِیض و اِفْتِخار ره دَ سر تُو پیچ مونه،
 و تاج جَلال و بُزرگی ره دَز تُو مِیدیه.
- ۱۰ بَچه مه، گب ره گوش کُو: تورای مَرِه قَبول کُو،
 تاکِه عُمَر تُو دِراز شَنه.
- ۱۱ ما طَریقَه حِکَمَت ره دَز تُو یاد دَدُم
 و تُو ره سُون راه های راستی هِدایت کَدُم.
- ۱۲ و خَتیکه راه بوری قَدَمای تُو پس نَمومَنه،
 و آگِه خیز کنی پای تُو نَمی لَخشه.

۱۳ نَصِيحَت و اَدَب ره محکم بِگیر و اونا ره از دِست نَدی.

اونا ره حِفْظ کُو، چراکه اونا زِندگی تُو آسته.

۱۴ دَ راهِ بَدکارا داخل نَشو،

و دَ مَسِيرِ گناه‌کارا پای خُو ره نه ایل.

۱۵ از راهِ ازوا دُوری کُو، و سُون ازوا نَرو.

خود خُو ره یگ طرفه کُو و راهِ خُو ره از وا جدا کُو.

۱۶ چُون اونا تا بدی نَکنه، خاو نَموره،

و تا یگو کس ره پای پیچَلک دَدَه پورته نَکنه، خاو دَ چیمای ازوا

نَمییه.

۱۷ اونا نانِ پُرگناه ره مُوخوره

و شرابِ ظَلَم ره وُچی مونه.

۱۸ مگم راهِ آدمای صَادِقِ مِثِلِ بُور شُدونِ اَفْتَوِ اَلّی آسته

که رَفْتَه رَفْتَه رُوشوتَر موشه تا غَیْتیکه تَکْمیل شنه.

۱۹ لیکِن راهِ بَدکارا مِثِلِ تَریکی شاو اَلّی آسته؛

اونا چَپَه موشه و نَمیدَنه چِیز خیل باعِثِ چَپَه شُدونِ ازوا شُدَه.

۲۰ بَچَه مه، دَ تورای مه فِکر خُو ره بِگیر

و دَ گُفْتَه های مه گوشِ بدی:

۲۱ اونا ره از نظر خُو دُور نَکُو،

بَلکِه دَ دِلِ خُو نِگاه کُو.

۲۲ چُون کَسای که تورای مَرِه قَبُول کُنِه،

تورای مه بَلَدِه شی یگ سرچشمِه زِندگی جور مُوشه
و بَلَدِه تمامِ جان شی تَندرُستی مِیدیه.

۲۳ از پگ چیزای دِیگه کده، دِل خُو ره خُوبتر حِفَاطَت کُو
ازی که او سربندِ زِندگی اِنسان آسته.

۲۴ تورِه دروغ ره از دان خُو پورته کُو
و کَج گویی ره از لب های خُو دُور کُو.

۲۵ بیل که چیمای تُو رُست پیشِ رُوی تُو ره بِنگره
و دِید تُو سِیده سُون پیشِ پای تُو بَشِه.

۲۶ راه ره بَلَدِه پای خُو آوار کُو،
تا که تمامِ مَسیر های تُو اُستوار و سِیده بَشِه.

۲۷ از راهِ راست گُمراه نَشُو و ای سُو او سُو نَرُو،
و پای خُو ره از بدی دُور نِگاه کُو.

۵ ^۱ بَچِه مه دَ تورای حَکیمانِه مه گوشِ بدی
و دَ دانایی و بینایی مه تَوَجِه کُو،

^۲ تا بَتَنی خُوب ره از بد جدا کُنی
و زیون تُو دانایی ره نِشو بدیه.

^۳ چُون از لب های خاتُونِ فاحِشه عَسَل مِیچَقه
و تورای شی از روغو کده چَرَبتر آسته.

^۴ لیکِن دَ آخِر اُو رَقَمِ چوبِ زِرگ اَلّی تلخ
و مِثلِ شَمشیرِ دُو دَمِه وَری تیز آسته.

۵ پای های خاتونِ بدکار اُو ره طرفِ مرگِ مُوبره
و قَدَمایِ شی سُونِ عالمِ مُرده ها رَبی آسته.
۶ تاکه اُو دَ باره راهِ زندگی فِکر نَکنه، دَ راه های کَجِ سرگردو یه،
و هیچ نَمُوفامه.

۷ پس او بَچکیچای مه، دَز مه گوشِ بَدید
و از تورای مه دُور نَشْنید.
۸ خود ره ازو رَقَمِ خاتو دُور کو،
و حَتّی دَ دَرگه خانه شی اَمِ نزدیک نَشو.
۹ نَشنه که زورِ جوانی خُو ره دَ یگو کسِ دیگه مَصَرَفِ کنی
و باقی عُمَرِ تُو دَ زیرِ دِستِ یگِ نفرِ ظالِمِ تیر شنه.
۱۰ نَشنه که دیگه نفرِ از مالِ تُو سیر شنه
و فایده زَحَمَتِ کشی تُو دَ خانه بیگنه بوره،
۱۱ و عاقَبَتِ دَ حالِ خُو وای وای کُنی
و دَ غَیْتیکه طاقَتِ جِسمِ و اَندامِ تُو از بَینِ رَفْتِه بَشه،
۱۲ دَ اُو وختِ بَگی: ”چره نَصِیحتِ ره قَبُولِ نَکُدم!
کش که دَ دِلِ خُو سرزنش ره پوسخند نَمِیزدُم!
۱۳ ما از اَیدِ مُعلِمایِ خُو نَشْدُم
و دَ تورای ازوا گوشِ نَدَدُم.
۱۴ نزدیک آسته که پیشِ تمامِ قَومِ و مَرْدُمِ
رَسوا و مَلامَتِ شُنم.“

۱۵ پس، آو ره از آواخَنِه خود خُو وُچی کُو،

چُون آو تازه دَ چاهِ خود تُو پيدا مُوشه.

۱۶ نِه ایل که آو چِشمه های تُو دَ بورُو سَر ریزه کنه

و آو های تُو دَ مَنْطقه جُوی بِکُشه.

۱۷ بیل که اونا فقط بِلده خود تُو بَشه

و مردای بیگنه دَزی تَمَر قد تُو شَرِیک نَشْنه.

۱۸ چِشمِه تُو پُر بَرکَت بَشه

و از خاتُون خُو که دَ دُورونِ جوانی قد شی توی کدے، لِذَّت بُیر.

۱۹ اُو رَقَمِ یگ آهوی نُورِیند آلی آسته؛

بیل که سینه های شی هر وخت تُو ره خوش نِگاه کنه،

و همیشه غَرَق دَ ناز و نِزاکت و عِشَقِ اَزُو بَشی.

۲۰ آی بَچه مه، پس چره میخاهی دَ خاتُونِ بیگنه دِل بَسْتِه کُنی

و سِینِه خاتُونِ غَیر ره دَ بَغَلِ خُو بِگِیری؟

۲۱ چُون راه های اِنسان دَ زِیرِ نَظَرِ خُداوند آسته

و اُو هر کار و قَدَمِ اِنسان ره سَنجِش مُوکنه.

۲۲ کارای بَدِ آدمِ گُناه کار، اُو ره دَ دامِ مِیندَزه،

و رِیسپونِ گُناهِ شی اُو ره محکم بَسْتِه مُونه.

۲۳ از وُجود نَدَشْتونِ نَصِیحت و هِدایت، آدمِ گُناه کار مُومره

و نادانی و جِهالتِ غَدَرِ شی، اُو ره گُمراه مُونه.

۱ او بَچِه مه، اَگِه ضامِنِ همسایِه خُو شُدِے
و اَگِه از خا طِرِ یَگُو آدَمِ بیگَنه قَوْلِ دَدِے،

۲ و یا اَگِه قَدِ تورا یِ خُو، خود ره دَ دامِ اَنَدَخْتِے،
و دَ تورا یِ دانِ خُو بَندِ مَندِے،

۳ پس آیِ بَچِه مه، دَمزِی طَریقِه خود ره ازیِ دامِ خلاصِ کُو،
چراکِه دَ دِستِ همسایِه خُو اُفْتَدِی:

بُرو دَ پِیشِ اَزُو و خود ره خَمِ کُو
و عُدِر و زاریِ کُو تاکِه اُو تُو ره اَزُو ضَمَانَتِ خلاصِ کُنِه.

۴ خاو ره دَ چِیمایِ خُو راهِ نَدِی
و کِرِپکایِ تُو خاوِ نَکُنِه.

۵ رَقَمِ آهَوِ وری

و رَقَمِ مُرغاکِ اَلّی

خود ره از دِستِ شِکارچیِ نِجاتِ بَدِی.

۶ آیِ آدَمِ خاوشِلِه، بُرو و مُورچِه ره بِنِگَر،
طَریقِه اَزُو ره سَنجِشِ کُو و حِکْمَتِ یادِ بَگیر!

۷ اُو نَه کُدَمِ رَهبرِ دَرِه،

و نَه کُدَمِ ناظِرِ و حُکُمرانِ،

۸ لیکن اُو خوراکِ خُو ره دَ تایستو دَ خیرِه مُونِه

و اُو ره دَ فصلِ دِرُو جَمِ کَدِه میله.

۹ او خاوشله! تا کی خاو موکنی

و چی وخت از خاو باله موشی؟

۱۰ تو موگی: "بیل که یگ لحظه چیمای خُو ره پیش بگیری،

یگ لحظه دستای خُو ره تی سر خُو ایشته استراحت کنم."

۱۱ پس غریبی رَقَم دُز آلی،

و ناداری رَقَم آدمِ مُسَلَّح وَری دَ سر تُو مییه.

۱۲ آدم بے آرزش و بدنیت

لَوْظِ خراب از دان شی بُور موشه؛

۱۳ قد چیمای خُو چشَمک میزنه

و قد پایا و ناخُونای خُو اشاره مونه،

۱۴ و شرارت و فسادِ که دَ دل شی آسته

اُو همیشه قد ازو نقشه های بد میکشه

و نزاع پیدا موکنه.

۱۵ آمزی خاطر اولغه تله یگو بَلا دَ سر شی مییه،

و اُو یگ دَم تباه موشه و علاج پیدا نمیتنه.

۱۶ شَش چیز آسته که خُداوند ازوا نَفَرَت دَره،

بَلْکِه هفت چیز که دَ نظر ازو زشت معلوم موشه:

۱۷ چیمای پُر کِبَر، زبونِ دروغویی،

دِستای که خُونِ بے گُناه ره لَوُو مونه،

۱۸ دِلِ که نَقشه های بَد و تَباه کُننده می‌کشه،

پایای که زُود طرفِ بَدی کدو مُودوه،

۱۹ شاهِد که شاهِدی دروغ می‌دیه،

و آدمِ که دَ مَنه برارو بے‌اتفاقی میندزه.

۲۰ بَچه مه، اَمِرِ آبه خُو ره نگاه کُو

و پَندِ آبه خُو ره پُرمُشت نَکُو.

۲۱ اُونَا ره بَلدِه همیشه دَ دِلِ خُو نگاه کُو

و دَ گردون خُو اَوزو کُو.

۲۲ وختیکه راه موری، اُونَا تُو ره هِدایت مونه،

غَیبتیکه خاو مونی، اُونَا از تُو نِگاه‌بانی مونه،

و وختیکه بیدار موشی، اُونَا قد تُو گب می‌زنه.

۲۳ چُون اَمِرِ مِثلِ چِراغِ آلی،

و پَندِ رَقمِ نُوَرِ وَری آسته،

و سرزنشِ که بَلدِه اِصلاح کدو یه تُو ره سُون راهِ حَیات مَوِره.

۲۴ ای چِیزِا تُو ره از خائُونِ بَدکاره،

و از زَبونِ لَحْشَمِ اَزُو دُورِ نگاه مونه.

۲۵ دَ دِلِ خُو عاشقِ نُوَر‌بندی اَزُو نَشُو،

و نَه ایلِ که کِرِپکای شی تُو ره گِرِفَتار خُو کُنه؛

۲۶ چُون خائُونِ فاحِشه تُو ره مُحْتَاجِ یِگِ لُغمه نان مونه،

و زَنِ یِگو کسِ دِیگه جانِ عَزیزِ تُو ره شِکار مونه.

۲۷ آیا اُطور کس آسته که آتش ره دَ بَغْل خُو بَگیره

و کالای شی نَسوزه؟

۲۸ یا اُطور کس بَشه که دَ بِلِه قوغ راه بَگرده

و پایای شی نَسوزه؟

۲۹ پس اُو مردی که دَ بَغْل خاتُونِ همسایِه خُو دَر مییه

عینی اُمُو چیز آسته؛

چُون کسی که دَ اُو رَقَم خاتُو دِست بَرَنه بے جَزَا نُمومنه.

۳۰ اَگه کسی از خاطرِ گُشنَگی دِست دَ دُزی بَرَنه

مردُم اُو ره سرزنش نُموکنه.

۳۱ لیکن اَگه گِرِفَتار شُنه، هفت برابرِ تاو و میدیه،

حَتّی اَگه تمام مالِ خانه خُو ره آم از دِست بدیه.

۳۲ کسی که زنا کُنه بے عقل آسته،

اُو خود خُو ره تَباه مونه،

۳۳ اُو لَت و کوب شُده بے اَبَرُوی موشه،

و رَسوایی ازو هیچ وخت پاک نُموشه،

۳۴ چراکه از غَیَرَتِ مرد، شِدّتِ قار پَیدا موشه

و اُو دَ رُوزِ اِنْتِقام رَحِم نُموکنه.

۳۵ اُو دَ هیچ رَقَم تاو و راضی نُموشه

و هر قدر پَیْسِه کَلو آم که بدی، قَبُول نُمونه.

۱ بَجِه مه، تورای مَرِه نِگاه کُو
و دَسْتورای مَرِه محکم بِگیر.

۲ از احکام مه اطاعت کُو تاکه زنده بُمنی؛
تعلیم مَرِه مِثِل دِیدَنکِ چیم خُو حِفَاطَت کُو.

۳ اونا ره دَ ناخُونای دِست خُو بَسته کُو،
و دَ وَرَقِ دِل خُو نِوِشته کُو.

۴ دَ حِکْمَت بُگی: "تُو خوار مه اَسْتی"
و دانایی ره هَمْدَم خُو حِساب کُو،

۵ تاکه اونا تُو ره از خاتُونِ بَدکار و از خاتُونِ بَیگَنه
که تورای نَرَم و چَرَب مُوگه، دُور نِگاه کنه.

۶ ما از خانِه خُو تُوخ کُدم

و از کِلکین بورُو ره دِیدم،

۷ اوخته، دَ مَنِه آدمای نادو، دَ مینکلِ جوانا،

یگ جوانِ بے عقل ره دِیدم،

۸ که اُو دَ مَنِه کُچه راه رَفته

از یگ گوشه سَرک تیر شُدِه دَ خانِه آمزُو خاتُو رَسید.

۹ اَمُو غَیت شام دَ عَینِ روز شِشتو،

و تَریکی شاو بُود،

۱۰ که یگ خاتُو قد کالای فاحِشگری

و نِبیّتِ بَد سُون شی میمَد.

۱۱ خاتُونِ قَوْشَرَه‌گَر و سرکَش

که پای شی دَ خانه گیر نُمونه،

۱۲ گاهی دَ کُچه ها و گاهی دَ بازار،

و دَ هر گوشه مردکو ره گیتته مُونه.

۱۳ اُو اُمُو بَچه جوان ره گیر کده ماخ کد

و از بے حیایی دَزُو کُفت:

۱۴ ”گوشتِ قُربانی تیار آسته،

چراکه ما امروز نذرِ قُربانی خُو ره پُوره کدیم.

۱۵ دَمزی دَلیل دَ خوش اَمَدِ از تُو دَ بورُو اَمَدیم،

و اوگَل کده آخِر کار تُو ره پَیدا کدُم.

۱۶ دَ بَستَرِ خاو خُو توشکای رنگارنگ

از رَختِ کَتانِ مِصری آوار کدیم.

۱۷ جاگِه خُو ره قد عَطِرِ مَرو،

عود و سَلیخه پاش دَده خوشبُوی کدیم.

۱۸ بیه که تا صُبح عِشق بازی کده

از مُحَبَّتِ یگدِیگِه خُو لَذَّتِ بُبری،

۱۹ چراکه شُوی مه دَ خانه نِبیّه

و دَ یگ سفرِ دُور رَفته.

۲۰ اُو یگ خَلطه نُقره قد خُو گِرِفته بُرده

و تا آخِرِ ماه پس نَمیّه.

۲۱ دَ ای تَرْتِیب اُو اَمُو جوان ره قد تورای گرم و مُلایم خُو بازی دَد
و اُو ره قد گَبای لَخْشُم خُو مَجْبُور کد.

۲۲ دَمَزُو غَیت اُو از پُشت شی رِیی شُد
رَقَم نَرگاو اَلّی که دَ کُشتارگاه موره
و رَقَم اَهُو وَری که بے خَبر دَ بِلَه دام قَدَم مِیَزَنه،
۲۳ تا غَیتیکه تِیر دَ دِل شی بُخوره.

اُو رَقَم مُرغاک اَلّی آسته که دَ وُرغَه مُوفته
و نَمُوفامه که زِندگی شی دَ خطر آسته.

۲۴ پس، ای بَچکیچای مه، دَز مه گوش بَدید
و دَ تورای مه خُوب فِکَر خُو ره بَگیرید:
۲۵ نَه ایلید که دِل شُمُو دَ راهِ اَزُو خاتُو مایل شُنه؛
نَشُنه که اُو شُمُو ره سُون گُمراهی بُبَره،
۲۶ چراکه اُو کَلو مردکو ره خانه خَراب کده،
و غَدَر کسا ره دَ تَباهی اَندَخته.

۲۷ خانِه اَزُو رَقَم راهِ آسته، که طرفِ عَالَمِ مُردا موره
و عاقَبَت دَ خانِه مرگ مِیرسنه.

۱ آیا، حِکْمَت کُوی نَمُوکنه،
و دانایی آواز خُو ره بِلَند نَمُونه؟

- ۲ دَ جایای بِلَند، دَ لبِ راه،
 دَ مَنِه چار راهی ها حِکَمَت ایسته یِه؛
 ۳ دَ نزدِیکِ دروازِه شار، دَ دانِ درگِه شی
 حِکَمَت ایسته شُدِه، بِلَند چِیغ میزَنه:
 ۴ "او مردکو، شُمو ره کُوی مُوَنُم!
 ما بِلَدِه پَگِ مردُم جار میزَنُم.
 ۵ او آدمای نادو! هُوشیاری پَیدا کُنید.
 آی نفرای بے عقل، دانایی ره حاصل کُنید.
 ۶ گَبای مَرِه گوش کُنید، چراکه تورای مه با آرِش و کم پَیدا آسته،
 و از لب های مه چِیزای خُوب و نیک بُور مُوشه.
 ۷ دان مه راستی ره بیان مُوکنه،
 مگم لب های مه از بد گُفتو بد مُویرِه.
 ۸ تمامِ تورای دان مه صادِق و راست آسته
 و دَزُو هیچ چِیزی کَج وجود نَدَرِه.
 ۹ دَ آدمای دانا پَگِ آمزی چِیزا واضح آسته
 و دَ کسای که عِلْم و دانِش پَیدا کده، سِیده و ساده.
 ۱۰ پَند و نَصِیحت مَرِه دَ عِوَضِ نقره قَبول کُنید،
 و دانایی ره از طِلا کده کَلو آرِش بِدِید،
 ۱۱ چُون حِکَمَت از لعل کده قِمَت تر آسته،
 و هیچ چِیز ره قد ازو بَرابَر کده نَمِیَتَید."

۱۲ "ما حِکْمَتِ اَسْتُمْ و قد هُوَ شِیَارِی دَ یِگ جَای زِندَگی مُونُم.

ما دانایی و بینایی ره پیدا کدیم.

۱۳ تَرَس از خُداوند یَعْنِی نَفَرَت دَشتو از بَدی.

ما از غُرُور، کِبَر، و از رَفَتار و کِرْدارِ غَلَطِ نَفَرَت دَرُم.

۱۴ ما صَاحِبِ مَشَوَرَه و کامیابی اَسْتُمْ،

ما دانایی اَسْتُمْ و قَوَّتِ دَ دِستِ از مه یَه.

۱۵ دَ زورِ از مه پادشاه ها، پادشاهی مُوکنه

و حُکْمَرانا دَ عَدَل و اِنصاف قِضاوَتِ مُونه.

۱۶ دَ وَسِیلَه از مه زَهبرا حُکُومَتِ مُونه

و آدمای شَرِیفِ دَ عَدَل و اِنصاف قِضاوَتِ مُونه.

۱۷ ما کَسای ره دوست دَرُم که اُونَا مَرَه دوست دَشته بَشه،

و اُونای که دَ جُسْتُجویِ از مه آسته، مَرَه پیدا مُونه.

۱۸ دَوْلَت، عِزَّت، مالِ دایمی،

و کامیابی دَ اِختیارِ از مه یَه.

۱۹ فایده های مه از طِلّا کده کم پیدا

و حَاصِلِ مه از نُقَرَه خَالِصِ کده بَهِتَرِ آسته.

۲۰ ما دَ رَاهِ راستی و عدالت

و دَ رَاهِ های اِنصاف قَدَمِ مِیْلُم.

۲۱ و ثُرُوتِ ره دَ اُو کَسای مِیْدُم که مَرَه دوست دَره،

و خَزانه ها و گَوَصْنَدُقِ های ازوا ره پُر مُونُم.

۲۲ خُداوند از اوّل، پیش از خَلَقَتِ دُنیا

مَرِه قد خود خُو دَشت.

۲۳ از اَزَل، از اِبْتِدا،

پیش از پَیدا شُدونِ دُنیا، ما مُقَرَّر شُدَم.

۲۴ پیش ازی که بَحَر و دریا ها دَ وُجود بیه،

و پیش ازی که از چِشمه ها آو جاری شُنه، ما پَیدا شُدُدم.

۲۵ پیش ازی که کوه‌ها دَ جای خُو قرار بِگیره،

و پیش از جور شُدونِ تپه ها، ما پَیدا شُدِه بُوُدم.

۲۶ وختیکه خُداوند هَنُوز زِمی و دَشت ره اَست نَکَدَد*

و خاکِ زِمی ره جور نَکَدَد،

۲۷ غَیْتیکه آسمونا ره جای دَ جای کد، ما دَ اُونجی بُوُدم.

وختیکه خُداوند خَطِ اُفقی ره دَ بِلِه بَحَر کَشید،

۲۸ و اُورها ره دَ آسمونا شکل دَد

و چِشمه ها ره از چُقُری زِمی جاری کد؛

۲۹ وختیکه خُداوند اَندازه دریا ها ره تَعیین کد

تا که آو ها از حَدّ خُو تَجاوَز نَکُنه،

و غَیْتیکه پای سَنگِ زِمی ره اِشت

۳۰ ما دَ پِیش اَزُو مِثِلِ یِگ اُستَا بُوَدُم،

و روزانه یِگ مَنبع خوشی بِلدِه شی بُوَدُم
و دَ حُضُور شی همیشه خوشحالی مُوکُدُم.

۳۱ خوشی از مه دَ بارِه ازی دُنیا بُود

و ما از دِیدونِ بَنی آدم لِدَت بُرُدُم.

۳۲ و آلی، آی بَچِکیچای مه، دَزمه گوش بَیدید:

نیک دَ رُوی کسای که از راهِ از مه پِیروی کُنه.

۳۳ نَصِیحتِ مَرِه گوش کده هُوشیار بَشید

و اُو ره رَد نَکُنید.

۳۴ نیک دَ بَختِ اَمزُو نفرِ که دَزمه گوش بَدیه

و هر روز چیم شی دَ دَرگِه مه بَشه،

دَ لَبِ چارچیو دَرگِه مه اِنتِظارِ مَرِه بَکَشه.

۳۵ چُون هر کسی که مَرِه پَیدا کُنه، زِندگی ره پَیدا مُونه

و اُو رضایتِ خُداوند ره حاصِل مُونه.

۳۶ مَگم کسی که مَرِه از دِستِ مِیدیه، اُو دَ جان خُو نُقصان مِیرسنه

و اُونای که از مه نَفَرَت دَره، اُونَا مرگ ره دوست دَره.

۱ حِکْمَتِ قَصرِ خُو ره جور کده،

و هفت سُنُون شی ره تَراش کده.

۲ اُو مالای خُو ره خَلال کده و نان تیار کده،*

و قد ازو قتی شرابِ اَنگور آم تَهِیه کده.

اُو دِستَرخون خُو ره آوار کده،

۳ و کِنِیزای خُو ره رَبی کده

تا که از بَلند تَرین جای های شار مرْدُم ره کُوی کُنه:

۴ "کسای که نادو آسته اینجی بیه."

حِکْمَت بَلدِه مرْدُم کم عقل مُوگه که،

۵ "بِیید، از نانِ که تیار کدیم، بُوخوَرید

و از شرابِ اَنگورِ که گَت کدیم**، وُچی کُنید.

۶ سادگی و نادانی ره ایله کُنید و زنده بُمَید،

و مُستَقِیم دَ راهِ عقل و دانایی بوَرید.

۷ هر کسی که آدمِ رِیشخَندگر ره ملامت کُنه، اُو خود ره رَسوا مُونه،

و هر کسی که یگ آدمِ بَدکار ره سرزنش کُنه، اُو بَلدِه خود شی

عَیب حِساب مُوشه.

۸ آدمِ رِیشخَندگر ره سرزنش نَکُو، چُون اُو از تُو بَد مُوَره.

آدمِ دانا ره سرزنش بُکُو، و اُو تُو ره دوست مِیدنه.

* ۲:۹ مِثَلِ که دَ یگ مِهمانی نان تیار کُنی.

** ۵:۹ دَ زمانِ قَدِیم مرْدُم اَکثَرِ وختا شرابِ اَنگور ره قد آو گَت مُوکد، تا که آم کَلو

شُنه و آم نَشیه شی کم شُنه.

۹ شخصِ دانا ره نصیحت کُو، و اُو داناتر موشه؛
آدمِ صادق ره تعلیمِ بدی، اُو علمِ شی زیاد موشه.

۱۰ شروعِ حکمت ترس از خداوند آسته،
شناختِ خدای پاک، داناییِ حسابِ موشه،
۱۱ "چون دَ واسطه از مه، یعنی حکمت، طُولِ عمر تُو دراز موشه،
و سال های زندگی تُو کلوتر."

۱۲ آگه حکیم و دانا آستی، فایده شی ره بلده خود خُو میگیری،
و آگه حکمت ره ریشخند کُنی، نقص شی ره خود تُو باید برداشت
کنی.

۱۳ خاتونِ بے عقل، قَوشده گر آسته،
اُو نادو آسته و هیچ چیز ره نَموفامه.
۱۴ اُو دَ درگه خانه خُو،

یا دَ یگ چوکی دَ یگو بلندی شار میشینه
۱۵ و آدمای ره که از اُنجه تیر موشه، کُوی مونه،
یعنی اُمو کسای ره که دَ راهِ خودگن خُو ریی آسته:
۱۶ "کسی که نادو آسته اینجی بیه!"

و اُو دَ مردُم کم عقل مُوگه:
۱۷ "آو دُزی کده شیرین آسته،

و نانِ که تاشکی خورده موشه، کلو مزه داره."

۱۸ مگم اونا پئی نَمُوبَرِه که خایِه ازو جای مُردا یِه
و عاقبتِ هر کسی ره که دعوتِ کده، د تاتَرینِ عالمِ مُردا.

۱ مَثَلِ هایِ سُلیمان.

- بَچِه حَکیم و دانا آتِه خُو ره خوش مُونه،
مگم بَچِه اَبله و بے عقلِ باعِثِ غَم و غُصّه آیه خُو مُوشه.
- ۲ مال و دَوْلَتِ که از راهِ خَرابِ دِ دِستِ اَمده بَشه فایده نَدَره،
مگم نیکی و صداقتِ مِیَنه که آدم ره از دَمِ مرگِ نِجاتِ بَدیه.
- ۳ خُداوندِ آدمِ نیک و صادقِ ره گُشنه نَمیله،
لیکنِ خاهِشِ نفسِ بدکارا ره باطلِ مُونه.
- ۴ دِستایِ آدمِ تَمَبَلِ باعِثِ غَرِیبیِ ازو مُوشه
لیکنِ دِستایِ آدمِ زَحَمَتِ کشِ او ره دَوْلَتَمندِ مُونه.
- ۵ کسی که د تایستو حاصِلاتِ خُو ره جَمِ مُونه بَچِه هُوشیارِ آسته،
مگم کسِیکه د فصلِ دِرُو خاوِ مُونه آدمِ بے ننگِ آسته.
- ۶ د سرِ آدمِ صادقِ بَرَکَتِ آسته،
مگم دانِ بدکارا سِتَمِ ره پُوَتِ مُونه.
- ۷ یادِ کدونِ آدمِ نیکوکارِ بلده دِیگرو یگِ بَرَکَتِ آسته
مگم نامِ بدکارا مِثِلِ یگِ چیزی گنڊه شُده از بَینِ موره.
- ۸ آدمِ دانسته احکامِ ره قَبُولِ مُونه
مگم جاهِلِ کَلوگویِ تَباهِ مُوشه.

۹ اُو کسی که دَ راستی پای میله، دَ اَمَن و سُکُونِ زِندَگی مُونه
مگم آدمِ که دَ راهِ کَجِ موره دَ اَخرِ بَرَمَلا مُوشه.

۱۰ کِسیکه چِشَمکِ مِیَزَنه سَبَبِ غَمِ آسته،
مگم جاہِلِ کَلوگوئی تَباهِ مُوشه.

۱۱ دانِ نِفِرِ نِیکِ مِثِلِ چِشْمِه حِیاتِ آسته،
مگم دانِ بَدکارا سِئَمِ رِه پُوثِ مُونه.

۱۲ کِینه و نَفَرَتِ باعِثِ جَنگِ و جَنجالِ مُوشه،
مگم مُحَبَّتِ هَر قِسمِ خَطَا رِه پُوشِ مُونه.

۱۳ از لَبِ آدمِ دانا حِکْمَتِ پِیدا مُوشه
لیکِن شَخِصِ بے عَقْلِ چِیو بے عَقْلِی خُو رِه دَ پُشتِ خُو مُوخوره.
۱۴ آدمای دانا، عِلْمِ رِه دَخِیره مُونه

مگم دانِ آدمِ جاہِلِ فُوراً تَباهِی رِه دَ بارِ مِیره.
۱۵ دارایی دَوْلَتِ مَندا بِلَدِه شی یِگ قَلْعِه محکمِ آسته،
مگم ناداری بِلَدِه فَقِیرا باعِثِ تَباهِی مُوشه.

۱۶ مُزِدِ آدمِ نِیکِ و صَادِقِ باعِثِ زِندَگی شی مُوشه،
مگم عایِدِ آدمِ بَدکار باعِثِ مُوشه که اُو گُناه کُنه.

۱۷ کسی که نَصِیحَتِ رِه قَبُولِ مُونه اُو دَ راهِ حِیاتِ قَدَمِ میله،
مگم کسی که سِرزَنش رِه رَدِ مُوکنه، اُو گُمره مُوشه.

۱۸ کسی که کِینه و نَفَرَتِ رِه تاشه مُونه، دروغگوئی آسته،
و کسی که تُّهْمَتِ ناحقِ رِه تِیتِ مُونه اَبَله یِه.

۱۹ کَلُوكِى خَالِى اَز كُناه نَبِيهه،

لِيَكِنْ هُوشِيَار اَوْ كَسِى اَسْتَه كه دَان خُو ره مِيگيره.

۲۰ زِبُونِ اَدَمِ صَادِقِ نَقْرَه اَلِى خَالِصِ اَسْتَه،

مِگَم دِلِ اَدَمِ بَد، كَم اَرَزْشَه.

۲۱ تَوْرَه دَانِ اَدَمِ صَادِقِ بَلَدِه غَدَرِ مَرْدُمِ فَايْدَه مِيرْسَنَه،

مِگَم اَدَمَاى جَاهِلِ اَز كَمِ عَقْلِى خُو مُومُرَه.

۲۲ بَرَكْتِ خُداوندِ اِنْسَانِ ره دَوْلَتْمَنْدِ مُونَه،

و رَنْجِ و زَحْمَتِ دَزْشِى نَمِيرْسَنَه.

۲۳ اَدَمِ اَبْلَه اَز عَمَلِ بَدِ لَذَّتِ مُوبَرَه،

مِگَم اَدَمِ دانا اَز حِكْمَتِ و داناى لَذَّتِ مُوبَرَه.

۲۴ اَدَمَاى بَدكارِ دُچارِ اَزُو بَلَاى مُوشَه كه اَزُو مِيترسه،

مِگَم اَدَمَاى نِيكِ و صَادِقِ دَ اَرَزُوى خُو مِيرْسَه.

۲۵ وَخْتِيكه طوفانِ مِييهه، اَدَمِ بَدكارِ سِرْپُلُوكِ* موره،

لِيَكِنْ بُنيادِ اَدَمِ نِيكِ تا اَبَدِ ره باقى مُومَنَه.

۲۶ رَقَمِ كه تُرْشِى دَ سِرِ دَنْدونا و دُودِ دَ سِرِ چِيما تَأْثِيرِ بَدِ دَرَه،

اَمُو رَقَمِ اَدَمِ تَمْبِلِ اَم، دَ سِرِ اَزُو كَسَاى كه اُو ره رِى كَدَه، تَأْثِيرِ بَدِ

دَرَه.

۲۷ تَرَسِ اَز خُداوندِ عُمَرِ اِنْسَانِ ره دِرَازِ مُونَه،

مِگَم عُمَرِ بَدكارِا كوتاهِ مُوشَه.

* ۲۵:۱۰ سِرْپُلُوكِ يعنِى يَكْرَتَه گُمِ مُوشَه.

۲۸ اُمیدِ آدمای نیک بَلَدِه ازوا خوشی میره،

مگم انتظارِ بدکارا هیچ موشه.

۲۹ راهِ خُداوند بَلَدِه آدمِ پاک و بے عیبِ مِثْلِ یگ قلعِه محکم آسته،

مگم اُو بدکارا ره نابود مونه.

۳۰ آدمِ نیک و صادق هرگز از جای خُو بے جای نَمُوشه،

لیکِن بدکارا دَ زِمی جای دَ جای نَمُومنه.

۳۱ از دانِ آدمِ نیک حِکْمَت و دانایی بُور موشه،

مگم زِبُونِ زِشت از بیخ خُو کَنده موشه.

۳۲ لب های آدمِ نیک میبَدَنه که کُدم چیز خُوب آسته،

مگم دانِ بدکارا دَ گبای زِشت عادتِ دَره.

۱ از تَرَاوِی غَلَط، خُداوند بد مَوِرِه،

مگم اُو وَزِنِ بَرَا بَر ره دوست دَره.

۲ دَ جای که کِبِر و جُود دَره شَرْمِنْدَگی آم آسته،

لیکِن حِکْمَت و دانایی نَصیبِ آدمِ خاکسار موشه.

۳ صداقتِ آدمای نیک اُونَا ره رَهْنُمایی مونه،

مگم فَریبِ بدکارا اُونَا ره تَبَاه مونه.

۴ مال و دارایی دَ روزِ قیامت بَلَدِه اِنسان فایده نَدَره،

مگم صداقت و عدالت اُو ره از مرگ نِجات مِیدیه.

۵ صداقتِ آدمِ نیک و بے عیب، راهِ شی ره سِیده مونه،

مگم آدمِ بدکار از خَاطِرِ بدکاری خُو چَپِه موشه.

- ۶ صداقتِ آدمای نیک اونا ره نجات میدیه،
لیکن آدمای فریبکار دَ دامِ هوس های خُو گرفتار موشه.
- ۷ آدمِ بدکار وختیکه مومره، اُمید شی از بین موره،
و تَوَقُّعِ قُدَرَتِ مَندِا باطلِ موشه.
- ۸ آدمِ نیک از سَخْتی و مُشکِلاتِ خلاص موشه،
مگم آدمِ بدکار گرفتارِ ازوا موشه.
- ۹ آدمِ خُدا ناشِناس قدِ تورِه بدِ خُو همسایه خُو ره تَباه مونه،
مگم آدمای صادق از دانایی خُو نجات پیدا مونه.
- ۱۰ از کامیابیِ آدمای نیک و صادق، تمامِ شار خوشی مونه،
و از مُردونِ آدمای شَریر، مردُم از خوشحالی چیغ میزنه.
- ۱۱ از بَرَکتِ مردُمِ راستکار، شار تَرَقّی کده باله موره،
مگم از تورِه بدکارا شار بیرو موشه.
- ۱۲ آدمِ بے عقلِ همسایه خُو ره حَقیرِ حساب مونه،
مگم آدمِ دانا زبون خُو ره میگیره.
- ۱۳ آدمِ چُغَلِ رازِ دیگا ره اِفشاء کده موره،
مگم آدمِ با اِعتِبَارِ رازِ ره دِ دلِ خُو نگاه مونه.
- ۱۴ دَ جای که رَهبری و مَشَوْرَه مَوْجُود نَبشه، مردُم سَقُوط مونه،
مگم مَشَوْرَه دِهندا که کَلو بَشه، پیروزی و سلامتی پیدا موشه.
- ۱۵ کسیکه بَلَدِه آدمِ ناشِناس ضامِن شنه، حَتماً نُقْصان مینگره،
و کسی که ضَمَانَتِ کسی ره نَکُنه، اُو محفُوظ مومنه.

۱۶ خاتُونِ مَهرَبو، صَاحِبِ عِزَّت و اِحْتِرَام مُوشه،

مگم آدمای زورَتُو دارایی ره حاصلِ مُونه.

۱۷ آدمِ مَهرَبو دَ خود خُو فایده میِرسنه،

مگم آدمِ ظالِم دَ جان خُو صَرَر.

۱۸ آدمِ شَریر مُزِدِ فِرینده و باطلِ ره حاصلِ مُونه،

لیکِن آدم که نیکی ره تیتِ مُونه، اُو اَجَرِ خُوبی خُو ره مینِگره.

۱۹ رَقَم که نیکی و صداقتِ اِنسان ره طرفِ زِندگی مُوَبَره،

اُمُو رَقَم هر کسی که از بَدی پِیروی کُنه اُو سُونِ طرفِ مرگِ رَیی

اَسته.

۲۰ خُداوند از آدمای کَجَرَو و بَدَنیَّتِ نَفَرَتِ دَره،

مگم از آدمای نیکوکارِ خوش و راضی اَسته.

۲۱ باوَر کُو که آدمِ بَدکار جَزا مینِگره،

لیکِن اولادِه آدمای راستکار از جَزا نِجاتِ پَیدا مُونه.

۲۲ خَلقِه طِلایی دَ بِنی خُوک

و نُورِندی دَ خاتُونِ بے سَلیقَه، بے معنی اَیه.

۲۳ آرزوی آدمای نیک اُونَا ره دَ خوشبختی میِرسنه،

مگم غَضَبِ خُدا اُمیدِ بَدکارا ره نابُودِ مُونه.

۲۴ کسی اَسته که سَخاوتَمَدانه میِدیه و اُو کَلوَتَرِ حاصلِ مُو کُنه،

و کسِ دِیگه اَسته که پَگ شی ره بَلدِه خود خُو نِگاهِ مُونه، و لَی

باز اَم مُحتَاجِ مُوشه.

۲۵ آدم سَخی دَوْلَتَمَنَد مُوشه،

و کسبیکه دِیگا ره سیر آو کُنه، خود شی آم سیر آو مُوشه.

۲۶ کسبیکه غَلّه ره بَلَدِه سُود نِگاه مُونه، مردُم آو ره نالَت مُونه،

مگم دُعای خَیر و بَرَکَتِ مردُم دَ کسی آسته که غَلّه ره سَودا مُونه.

۲۷ کسبیکه دَ جُسْتُجوی نیکی بَشه، اُو رِضایتِ خُدا و بَنده ره حاصِل

مُونه،

لیکن آدم که دَ پُشتِ بَلا میگرده، بَلا دَ سر شی میبیه.

۲۸ کسبیکه دَ دارایی خُو تَکیه مُونه، اُو ناکام مُوشه،

مگم مردُم راستکار مِثلِ بَلگِ دِرخت آلی سَوز مُونه.

۲۹ آدم که خانَواده خُو ره دَ رَنج و زَحَمَت میندَزه، حاصِلِ از اُو شخص

باد آسته،

و آدم جاهِل نوکرِ آدم دانا مُوشه.

۳۰ ثَمَرِ آدم نیک مِثلِ دِرخت حیات آسته،

و کسبیکه جانِ دِیگرو ره دَ راهِ راست کش مُونه، اُو دانا یه.

۳۱ اگه آدم صَادِقِ آجر خُو ره دَ ای دُنیا مینگره

پس آدم بَدکار و گُناه‌کار چَقَس کَلوَتَر جَزا مینگره!

۱۲ کسی که پَند و نَصیحتِ ره دوست دَشته بَشه دانایی ره
آم دوست دَره،

و کسی که از اِصلاح شُدو نَفَرَت دَشته بَشه، اُو بے عقل آسته.

۲ آدم نیک رِضای خُداوند ره حاصِل مُونه،

مگم کسی که نَقْشِه بَد میکشه، خُداوند اُو ره محکوم مُونه.

- ۳ انسان از بدی و شرارت اُستوار نُمُوشه،
مگم ریشِه آدمِ صادقِ هرگز کُنده نُمُوشه.
- ۴ خاتُونِ خُوب، تاجِ سرِ شُوی خُو آسته،
مگم خاتُونِ بے حیا، رَقَمِ شاریدگی دَ اِسْتُغْنایِ شُوی خُو آسته.
- ۵ فِکرایِ آدمایِ نیکِ راست و دُرُست آسته،
مگم مَشَوْرَه هایِ مردُمِ شَریرِ پُر از فَریب و نَیرَنگ.
- ۶ تورایِ آدمایِ بَدکارِ باعِثِ خُونِ ریزی مُوشه،
مگم نقلِ راستکارا باعِثِ نِجات.
- ۷ بَدکارا سرَنگون شُدِه از بَینِ مورِه،
لیکِن خانِه آدمایِ نیکِ پایدار مُمُونه.
- ۸ اِنسان دَ اَندازِه هُوشیاری خُو صِفَتِ مُوشه،
مگم کسی که فِکرِ شی کَجِ آسته، شَرَمِنده مُوشه.
- ۹ کسی که حَقیر و فقیر بَشِه ولے نوکر دَشْتِه بَشِه، بَهِتَرِ آسته
نِسبَتِ دَ شَخصِ که خود ره کُتِه نشو بِدیه و لیکن نانِ خوردون خُو
ره نَه دَشْتِه بَشِه.
- ۱۰ آدمِ عادِل دَ فِکرِ جانِ حَیوانِ خُو آسته،
مگم آدمایِ شَریرِ حَتّی رَحَمِ کدُونِ شی اَم ظَلَمِ آسته.
- ۱۱ کَسِیکِه دَ زَمینِ خُو کِشت و کار مُوکنه، اُو از نانِ سیرِ مُوشه،
مگم کَسِیکِه دَ پُشتِ چیزایِ بے فایده میگردِه، آدمِ بے عقلِ آسته.
- ۱۲ شَخصِ بَدکارِ چیمِ شی دَ وُلجِه مردُمِ شَریرِ مَنده،
لیکِن ریشِه آدمایِ صادقِ پُر ثَمَرِ آسته.

- ۱۳ آدمِ خراب دَ دامِ بدگویی خُو گِرفتار مُوشه،
مگم آدمِ صادق از مُصِیبتِ نِجات پیدا مُونه.
- ۱۴ اِنسان از نَتیجِه توره خُو خویی مینگره،
و دِستای زَحمتِ کشِ اِنسان دَز شی فایده میرسنه.
- ۱۵ راهِ آدمِ جاهِل دَ نظرِ خود شی دُرست آسته،
مگم آدمِ دانا دَ نَصِیحتِ دیگا گوش میدیه.
- ۱۶ قارِ آدمِ جاهِل یگ دَم معلوم مُوشه،
مگم آدمِ هوشیار توهین و تحقیر ره نادیده میگیره.
- ۱۷ شاهدِ راستگوی صداقت ره ظاهر مُونه،
مگم شاهدِ دروغ گوی فریب ره.
- ۱۸ تورای بعضی کسا مثلِ ضَرِیه شمشیر آسته،
مگم زیونِ آدمای دانا شفابخش.
- ۱۹ توره لب های راستگوی تا اَبَد پایدار مُومنه،
مگم زیونِ دروغگویی فقط یگ لَحظه عُمَر دره.
- ۲۰ فِکِرِ آدمای منافِق پُر از چال و نیرنگ آسته،
مگم کسای که بلده صُلح و آرامش مَسوره میدیه، خوشی مینگره.
- ۲۱ دَ آدمای صادق هیچ بدی نَمیرسه،
لیکن بدکارا پُر از جنجال و مُشکِلات آسته.
- ۲۲ خُداوند از آدمای دروغگویی بد شی میبه،
مگم از شخصِ نیکوکار راضی آسته.

۲۳ آدمِ هُوشیار دَانِش خُو ره آشکار نُمونه،
مگم دِلِ آدمایِ اَبَله، جِهَالَتِ از وا ره معلومدار مونه.

۲۴ دِستِ زَحْمَتِکَشِ اِنسان ره حاکِم جور مونه،
مگم تَمَبَلی اُو ره دَ نوکری میندزه.

۲۵ غَم و غُصّه، دِلِ اِنسان ره میده مونه،
مگم توره خُوب و نَرَم اُو ره خوشحال مونه.

۲۶ آدمِ نیک دَ دوست خُو هِدایتِ میدیه،
مگم بَدکارا، مردُم ره طرفِ گُمراهی مَویره.

۲۷ آدمِ سُسْت حَتّی شِکار کَدَگی خُو ره کَبابِ نُموکنه،
مگم کوشِش و تَلّاش، بَلَدِه اِنسان گَنجِ قِیمَتِ بای آسته.

۲۸ راهِ نِیکی و صِدّاقَت، راهِ زِندَگی آسته،
که دَ مَسِیرِ اَزو مرگ و جُود نَدَره.

۱۳ ۱ بَجه هُوشیار نَصِیحتِ آتِه خُو ره میسنوه،
مگم آدمِ لَوْدِه سرزنش ره قَبُول نُمونه.

۲ از ثَمَرِ دان خُو اِنسان فایده میگیره،
مگم آرزوی خِیانتکارا ظَلَم کدو آسته.

۳ شخصِ که زِیون خُو ره نِگاه کُنِه جان خُو ره حِفْظ مونه،
مگم کَسِیکه لب های خُو ره ناسَنجیده واز کُنِه تَباه موشه.

۴ آدمِ خاوشله آرزو مونه ولِے چِیزی حاصِلِ نُمونه،
مگم آدمِ زَحْمَتِکَشِ خُوب سیر موشه.

- ۵ شخص نیک از دروغ گفتو بد شی میبیه،
مگم آدم بدکار شرمینده و رسوا موشه.
- ۶ صداقت، او کسای ره که د راه راست سم آسته، حفاظت مونه،
مگم گناه، آدم گناه کار ره از بین موبره.
- ۷ یگو کس خود ره دولتمند نشو میدیه مگم د واقع هیچ چیز ندره،
و یگو کس دیگه خود ره غریب حساب مونه مگم صاحب دارایی
کلو آسته.
- ۸ پول و دارایی انسان میتنه جان شی ره از خطر نجات بدیه،
مگم آدم غریب از کس آخطار و تهدید نمیشنوه.
- ۹ چراغ آدمای نیک روشو یه،
مگم چراغ بدکارا گل موشه.
- ۱۰ مغروری فقط نزاع و جنجال ره پیدا مونه،
لیکن شخص که نصیحت ره قبول مونه دانا یه.
- ۱۱ پول و دارایی که از راه غلط پیدا شنه زود از دست موره،
مگم نفر که د زحمت و کوشش جم کنه، دارایی شی کلو شده
موره.
- ۱۲ امید دیر رس دل انسان ره میدیه مونه،
مگم پوره شدون یگ آرزو، بلده انسان مثل درخت حیات تازگی
مویخشه.

۱۳ کسیکه پند و نصیحت ره حقیق حساب مونه، خود ره د مشکلات
میندزه،

مگم کسیکه د حکم خدا احترام دَره، اجر خو ره میگیره.

۱۴ تعلیم آدم دانا چشمه حیات آسته

و انسان ره از دام های مرگ نجات میدیه.

۱۵ عقل و هوش خوب، بلده انسان احترام د وجود میره

مگم راه خیانت کارا باعث تباهی خودن شی موشه.

۱۶ آدم هوشیار د هر کار سنجش کده عمل مونه،

لیکن آدم بے عقل جهالت خو ره ظاهر مونه.

۱۷ قاصد بد د بلا گرفتار موشه،

مگم قاصد خوب باعث شفا موشه.

۱۸ فقر و شرمندگی د بله کسی مییه که نصیحت ره رد مونه،

مگم کسیکه سرزنش ره قبول مونه قابل احترام آسته.

۱۹ آرزوی پوره شده د جان انسان شیرینی میدیه،

لیکن دست کشیدو از کار بد د نظر شخص ابله زشت معلوم

موشه.

۲۰ کسی که قد مردمای دانا بشینه دانا موشه،

مگم اندیوالی قد آدمای بے عقل ضرر دَره.

۲۱ بلا دامونگیر گناهکارا موشه،

مگم کامیابی نصیب آدمای نیک و صادق.

۲۲ آدم صالحِ حَتّٰی دَ نوسه های خُو میراث میله،
مگم مال و دَوَلَتِ گناه‌کارا بِلده آدمای نیک دَ خیره مُوشه.

۲۳ زمینِ آدمِ فقیرِ کَلو حاصلِ میدیه،
مگم از بے‌انصافیِ حاصلِ ازو چور مُوشه.

۲۴ کسی که چوبِ اصلاحِ ره از بچه خُو دریغ مُونه
اُو از بچه خُو نَفَرَتِ دَره،

مگم کسیکه اولادِ خُو ره دوستِ دَره،
اُو دَ فِکِرِ اصلاحِ کدون شی آسته.

۲۵ آدمِ نیک از خوراکِ که دَره مُوخوره و سیرِ مُوشه،
لیکن کورهِ آدمِ بدکارِ گُشنه مُومنه.

۱۳ خاتونِ هوشیارِ خانهِ خُو ره آباد مُونه،
مگم خاتونِ جاهلِ اُو ره قدِ دِستایِ خودِ خُو خرابِ مُونه.

۲ کسیکه دَ راستیِ قَدَمِ باله مُونه، اُو از خُداوندِ تَرَسِ مُوخوره،
لیکن کسیکه دَ راهِ کَجِ موره، اُو دَ خُداوندِ بے‌احترامیِ مُونه.

۳ توره که از دانِ آدمِ جاهلِ بُورِ مُوشه، بِلده پُشتِ ازو یگِ چوبِ جورِ
مُوشه،

مگم تورایِ آدمِ دانا، اُو ره حِفَاطَتِ مُونه.

۴ آگه گاو دَ گاوخانهِ نَبِشه، آخورِ صافِ مُومنه،
مگم از زورِ گاو آسته، که حاصلِ کَلو مُوشه.

۵ شاهدِ راستگوی دروغِ نَمُوگه،

مگم شاهدِ دروغگوی، تورِه دروغِ مُوگه.

۶ آدمِ لَوْدَه دَ جُسْتَجوی حِکْمَتِ آسته، مگم پَیدا نَمِیْتَنه،

دَ حَالِیکه بِلْدَه آدمِ دانا پَیدا کدونِ حِکْمَتِ آسویَه.

۷ از آدمِ بے عقلِ دُوری کُو،

چُون از لبِ های ازوِ عِلْم و دَانِش پَیدا نَمُوشه.

۸ حِکْمَتِ آدمِ هُوشیارِ اینی آسته که راهِ خُو ره دَرکِ مُوگنه،

مگم جِهالَتِ مردُمِ بے عقلِ اُونَا ره بازی دَدَه گُمراهِ مُونه.

۹ آدمایِ جاہِل دَ سِرِ قُرْبانی رِیشْخندی مُونه،

مگم مردُمِ راستکارِ رضامندی خُدا ره حاصِلِ مُونه.

۱۰ تَلْخیِ اِنْسَانِ تَنها دَ دِلِ خود شیِ روشِ آسته

و خوشیِ اِنْسَانِ اَمِ تَنها دَ خود شیِ معلومه.

۱۱ خانهِ بَدکارا چِپِه مُوشه،

لیکِن خَیمِهِ آدمایِ راستکارِ آبادِ مُومَنه.

۱۲ یَگو راهِ آسته که دَ نَظَرِ اِنْسَانِ راست معلومِ مُوشه،

مگم عاقِبَتِ ازوِ راه، مرگِ آسته.

۱۳ حَتّی دَ غَیْبِ خَندیدوِ اِمکانِ دَره که دِلِ اِنْسَانِ غَمگینِ بَشه،

مگم وختیکه خَنده خلاصِ مُوشه، غَم دَ جایِ خُو باقیِ مُومَنه.

۱۴ آدمِ که گُمراهِ مُوشه نَتیجِه گُمراهیِ خُو ره مینگره،

ولے آدمِ خُوبِ اَجَرِ خُوبیِ خُو ره مینگره.

- ۱۵ آدمِ نادو هر توره ره باوَر مُوکنه،
لیکن آدمِ هوشیار قَدَم های خُو ره سَنجده باله مُونه.
- ۱۶ آدمِ دانا احتیاط مُونه و از بدی دُوری مُونه،
مگم آدمِ بے عقل از رُوی غُرور خُو، بے پِروایی مُوکنه.
- ۱۷ آدمِ تُند خُوی کارای جاهلانه مُونه،
و از آدمِ دَسیسه‌گر مردُم نَفَرَت دَره.
- ۱۸ جهالتِ نَصیبِ مردُم نادو آسته،
لیکن عِلْم و معرفتِ مِثلِ تاجِ دِ آدمای هوشیار.
- ۱۹ بدکارا عاقبتِ دِ آدمای نیکِ احترام مُونه،
و شَریرا آخرِ رَفته دِ دَمِ دَرگه های آدمای نیک و صادق سر خَم
مُونه.
- ۲۰ از آدمِ مُفلس خَتّی همسایه شی اَم نَفَرَت دَره،
مگم پُولدارا دوستای کَلو دَره.
- ۲۱ کسبیکه همسایه خُو ره حَقیر حساب کُنه، گُناه‌کار آسته،
لیکن نیک دِ بَخْتِ کسبیکه دِ غَرِیبا رَحِم دَشته بَشه.
- ۲۲ آیا کسبیکه نَقشه های بَد دِ دِل خُو میکشه، گُمراه نُمُوشه؟
لیکن کسبیکه نِیّتِ خُوب دَشته بَشه، مردُم دَزوا مُحَبّت و اِعتماد
مُونه.
- ۲۳ از هر زَحمتِ فایده مینگری،
مگم تورای بے فایده باعِثِ ناداری مُوشه.

- ۲۴ دارای آدمای دانا، تاجِ سرِ شی آسته،
مگم نشانی آدمای بے عقل، جهالتِ شی.
- ۲۵ شاهدِ راستگوی جانِ مردُم ره نجاتِ میدیه،
مگم شاهدِ دروغگوی دَ مردُم خیانتِ مونه.
- ۲۶ ترس از خداوند بلده یگ آدم تکیه‌گاهِ محکم آسته،
و بلده اولادای شی آم یگ پناه‌گاه.
- ۲۷ ترس از خداوند چشمه حیات آسته
که انسان ره از چنگِ مرگ دُور نگاه مونه.
- ۲۸ بزرگی پادشاه از کلو بُودونِ مردُم آسته،
مگم بدونِ رعیتِ یگ پادشاه نابود موشه.
- ۲۹ کسیکه زود قار نشنه آدم هوشیار آسته،
مگم آدم تند خوی جهالتِ خو ره نشو میدیه.
- ۳۰ دلِ آرام دَ زندگی جانِ مویخسه
مگم کینه دل، باعثِ شایدگیِ استغونا موشه.
- ۳۱ کسیکه دَ غریب ظلم مَوکنه دَ حقیقت دَ پیدا کُننده ازو توهین مونه،
و کسیکه دَ آدمِ مفلسِ مهربانی کُنه خدا ره احترام مونه.
- ۳۲ بدکار از خاطرِ بدی خو سرنگون موشه،
لیکن آدم نیک حتّی که بمره یگ پناه‌گاه بلده خو دره.
- ۳۳ آدمای فامیده حکمت ره دَ دلِ خو نگاه مونه،
حتّی آدمای ابله آم ای ره موفامه.

۳۴ نیکی و صداقت یگِ مِلَّتِ ره سَرِبلند مونه،
و لیکن گناهِ یگِ قَوْمِ باعثِ رَسوایی شی موشه.
۳۵ پادشاه از خادمِ هوشیار خوش شی مییه،
ولے کسی که کارای شَرماور مونه، دَ قار و غَضَبِ شی گرفتار
موشه.

۱۵

- ۱ جوابِ مُلایم قار و غَضَبِ ره تا میشته،
مگم توره سَخْتِ خَشَمِ انسان ره کلو مونه.
- ۲ زیونِ آدمِ دانا، عِلَمِ و معرفتِ ره قایلِ قبولِ جور مونه،
مگم از دانِ آدمای جاهلِ خماقتِ بُور موشه.
- ۳ تمامِ جایا دَ پیشِ چیم خُداوند آسته،
و او مردُمِ خوب و بد ره تشخیص مونه.
- ۴ زیونِ که سلامتی دَ وجودِ میره، مثلِ یگِ درختِ حیاتِ آسته.
مگم زیونِ فریبکار رُوحِ انسان ره میده مونه.
- ۵ آدمِ جاهلِ نصیحتِ آته خُو ره خارِ حسابِ مونه،
لیکن شخصِ هوشیار پند و سرزنش ره قبولِ مونه.
- ۶ دَ خانهِ آدمِ نیک مال و دولتِ کلو آسته،
لیکن عایدِ شخصِ بد، زَحمت و جنجالِ دَز شی پیدا مونه.
- ۷ لبِ هایِ آدمای دانا عِلَمِ و معرفتِ ره تیت مونه،
مگم دِلِ آدمای بے عقلِ اُطور نییه.
- ۸ خُداوند از قُربانیِ بدکارا نَفرتِ دره،
لیکن از دُعایِ مردُمایِ نیک خوش شی مییه.

- ۹ خُداوند از طریقه آدمِ بدکار بد مُوبره،
مگم اُو پیرو راستی ره دوست دره.
- ۱۰ کسی که راهِ راست ره ایله کنه، جزای سخت دَ اِنْتِظار شی آسته،
و کسبیکه از اِصلاح شُدو نَفَرَت دَشته بَشه، اُو مُومره.
- ۱۱ اگه دوزخ و عالمِ مُردا دَ نظرِ خُداوند بَرَملا یه
پس دِلِ اِنسان چَقَس کَلوتر دَزُو معلومدار آسته.
- ۱۲ آدمِ لَوْدَه سرزنش و تَنْبیه ره دوست نَدَره
و پیشِ آدمای دانا نَموره.
- ۱۳ دِلِ خوش، چهره ره خوشحال مُونه،
مگم غَم و غُصَه دِل، رُوحِ اِنسان ره پِژمُرده.
- ۱۴ دِلِ آدمِ دانا، دَ تَلّاشِ دانایی آسته،
مگم دانِ آدمای بے عقل خود ره از جهالت سیر مُونه.
- ۱۵ تمامِ روزهای زندگی مُردُمِ بدبخت، سراسر پُر از جنجال آسته،
مگم دِلِ خوش، زندگی شی مِثلِ مهمانی دایمی آلی آسته.
- ۱۶ مال و دارایی کم، قد تَرَسِ خُداوند بَهر آسته
نِسَبَت دَ دارایی کلونِ که قد جنجال و تَشویش یگ جای بَشه.
- ۱۷ نان و پیاز دَ جای که مُحَبَّت بَشه بَهره،
نِسَبَت دَ گوشتِ گاو که قد نَفَرَت قتی بَشه.
- ۱۸ آدمِ تَنَد خُوی جنجال پیدای مُوکنه،
مگم آدمِ با صَبِر و حَوصِلَه جنجال ره قُوی مُونه.

- ۱۹ راهِ آدمِ سُستِ قدِ خارِ پوشنده یِه،
مگم راهِ دُرستکارا اوار آسته.
- ۲۰ بچه دانا آتِه خُو ره خوشحال مونه،
مگم آدمِ بے عقلِ آبه خُو ره پوسخند میزنه.
- ۲۱ آدمِ کم عقل از لودّه گی خوشی حاصل مونه،
لیکن آدمِ فامیده دَ راهِ راست قَدَم میله.
- ۲۲ نقشه که بِدُونِ مَشَوَرِه کشیده موشه ناکام مومنه،
لیکن مُشاوِرای کلو باعثِ کامیابی موشه.
- ۲۳ انسان وختیکه جوابِ خُوب میدیه اَزو لِدَت موبره،
و توره که دَ جای شی گفته شنه، چَقَس خُوب آسته!
- ۲۴ راهِ حیات، آدمِ دانا ره سُون باله موبره،
و نَمیله که اُو دَ عالمِ مُردا بوره.
- ۲۵ خُداوند خانه آدمای مَغْرُور ره از بَین موبره،
لیکن پُلوانِ زمینِ بیوه زَن ره ثابتِ نِگاه مونه.
- ۲۶ خُداوند از نقشه های بَد نَفَرَتِ دَرِه،
لیکن از توره های پاک و خالِص خوش شی مییه.
- ۲۷ کسیکه دَ پُشتِ فایده ناحق میگرده دَ خانوادِه خُو نُقص میبرسنه،
مگم کسیکه از رِشَوَتِ بَد شی مییه، عُمَرِ اَزو دِراز موشه.
- ۲۸ آدمِ نیک و صادق پیش از جواب دَدو فکر مونه،
لیکن از دانِ بَدکارا چیزای خراب بُور موشه.

۲۹ خُداوند از بَدکارا دُوری مُونه،

لیکن اَو دُعای آدمای نیک و صادق ره گوش مُونه.

۳۰ نورِ چِیما دِل ره خوش مُونه،

و خَبرِ خوشِ اِسْتُغونا ره تازه و سالمِ نِگاه مُونه.

۳۱ کسِیکه سرزنشِ زندگی بَخش ره قَبول کُنه،

از جُمِله آدمای دانا حساب مُوشه.

۳۲ کسِیکه پَند و نَصِیحت ره رد مُونه،

اَو دَ جانِ خود خُو رِیشخندی مُونه،

لیکن کسِیکه سرزنش ره قَبول مُوکنه

دِل اَزو دانا مُوشه.

۳۳ ترسِ خُداوند دَ اِنسان حِکمتِ یاد میدیه،

و فروتنی، عِزّت و اِحْتِرام ره دَ وُجود میره.

۱ اَندیشه ها و خیالاتِ دِلِ اِنسان مَرْبُوط دَ خود شی مُوشه،

مگم نَتیجه آخِری از جانبِ خُداوند آسته.

۲ تمام راه های اِنسان دَ نظَرِ خود شی پاک آسته،

لیکن نِیّت های شی دَ خُداوند معلومه.

۳ کارای خُو ره دَ خُداوند تَسْلیم کُو،

و نَقشه های تُو کامیاب مُوشه.

۴ خُداوند هر چیز ره بَلَدِه مقصدِ خُو خَلق کده،

و اَمی رَقمِ آدمِ بَدکار ره اَم بَلَدِه روزِ جَزا.

- ۵ خُداوند از آدمای مَغْرُورِ بَدِ شی میبیه،
و یَقِیناً اُونَا بے جَزَا نَمُومَنه.
- ۶ دَ وَسِیلَه مَحَبَّت و راستی گناه بَخْشِیده مُوشه،
و تَرَسِ خُداوند اِنسان ره از بَدی دُور نِگاه مُونه.
- ۷ وَخْتِیکه خُداوند از یِگ نفر راضی بَشه،
حَتّٰی دُشمنای شی اَم قَد شی صُلح و آشتی مُونه.
- ۸ مَالِ کِم که از رَاهِ صِدَاقَت و اِنصاف پَیدا شُدِه بَشه بَهِتَر اَسته،
نَسَبَت دَ عایدِ کَلونِ که از رَاهِ اِنصافی پَیدا شُدِه بَشه.
- ۹ اِنسان رَاهِ های خُو ره خُود شی دَ دِل خُو مِیَسَنجِه
مِگم تَنها خُداوند اَسته که قَدَمای شی ره اُستوار نِگاه مُونه.
- ۱۰ اَمِرِ پادشاه رَقَمِ وَحیِ اِلَهِی وَری اَسته،
و دَان شی دَ قَضَاوَت کدو نَباید اِشْتِباه کنه.
- ۱۱ تَرَاوُ و سَنگای دُرُست مَرَبُط دَ خُداوند اَسته،
و پِگِ سَنگای خَلْتِه کارِ اَزو یَه.
- ۱۲ عَمَلِ بَد دَ نَظَرِ پادشاه ها زِشت مَعْلُوم مُوشه،
چراکه تَحْتِ پادشاهی شی تَوَسُطِ عَدَالَت اُستوار اَسته.
- ۱۳ پادشاه از زِیونِ نِیک و صَادِقِ خُوش شی میبیه،
و آدَمِ رَاسَتگُوی ره دُوست دَره.
- ۱۴ غَضَبِ پادشاه مِثِلِ قَاصِدِ مَرگ اَسته،
لِیکِن آدَمِ دانا قار شی ره تا مِیَشَنه.

- ۱۵ دَ نُورِ رُوی پادشاهِ زندگی آسته،
و رضایتِ ازو مثلِ اُورِ بهارِ آلی آسته، که بارانِ رحمتِ ره میره.
- ۱۶ حاصلِ کدونِ حکمتِ از طَلایی خالصِ کده بهترِ آسته،
و پيدا کدونِ دانایی از نُقره کده باله‌تره.
- ۱۷ راهِ آدمای راستکار از بدی دُوره؛
و هر نفرِ که راهِ دُرست ره اِنتخابِ کنه، اُو جانِ خُو ره حِفْظِ مونه.
- ۱۸ عاقبتِ کبرِ و غُرور، تباهی آسته،
و عاقبتِ دِلِ مَغْرور، سَقوط.
- ۱۹ بهترِ آسته که آدمِ بے کبرِ بشه، و قدِ غَرِبا بِشینه،
نِسبتِ دَزی که دَ وُلجِه نفرای مَغْرورِ شَرِیگِ شنه.
- ۲۰ کسِیکه که یگوِ عملِ ره حَکیمانه اَنجامِ میده، اُو کامیابِ موشه،
و کسِیکه که دَ خُداوندِ تَوَكَّلِ کنه نیکِ بَختِ موشه.
- ۲۱ آدمِ فامیده ره مُردُمِ از رُوی دانایی شی مینخشه،
و پندایِ شیرینِ ازو، تأثیرِ خُوبِ دره.
- ۲۲ عقلِ بلدهِ صاحبِ خُو چشِمِه حیاتِ آسته،
مگمِ آدمایِ جاهلِ، جَزایِ جهالتِ و نادانیِ خُو ره مینگره.
- ۲۳ دِلِ آدمِ دانا دَ وختِ توره کُفتو لبِ هایِ شی ره هِدایتِ مونه،
و تعلیمِ که اُو میده، فایده‌مند و پُر تأثیرِ آسته.
- ۲۴ تورایِ خُوبِ رَقَمِ عَسَلِ وری
بلدهِ جانِ شیرینِ،
و بلدهِ اِسْتُغونا شفا بَخشِ آسته.

۲۵ یگو راه آسته که دَ نظرِ اِنسانِ راست معلوم موشه،

مگم عاقبتِ ازو راه، مرگ آسته.

۲۶ نفسِ کارگر، او ره وادار دَ کار مونه،

و گشنگی کوره شی، او ره مجبور مونه.

۲۷ آدم خراب نقشه شیطانِ میکشه،

و تورای شی رَقمِ آتشِ آلی سوزنده یه.

۲۸ شخصِ بد نیّت جنجال پیدا موكنه،

و آدم چُغلِ دوستا ره از یگدیگه شی جدا مونه.

۲۹ آدمِ ظالمِ همسایه خور ره بازی میدیه،

و او ره دَ راهِ غلطِ رهنمایی مونه.

۳۰ کسیکه قد چیمای خور رموز مونه، اوخته او نقشه بد میکشه،

و کسی که لب و دندون خور ره میخیه، او شرارت خور ره تکمیل

مونه.

۳۱ موی سفید نشانی پیری و بزرگی آسته،

که یگ آدم دَ وسیله عمل و رفتارِ نیک خور دَ دست میره.

۳۲ کسیکه دیر قار شنه از مردِ جَنگره بهتر آسته،

و کسیکه خود ره اداره کنه، از آدم که یگ شار ره دَ قبضه خور

گرفته، باله تره.

۳۳ پشک دَ دامو اندخته موشه،

مگم هر فیصله از جانبِ خداوند آسته.

۱۷

۱ نانِ خُشک دَ آرامیِ بَهِتَرِ آسته

نِسَبَتِ دَ نانِ مِهمانی که دَ خانه پُر از جَنگ و شور بَشه.

۲ غُلامِ دانا دَ سِرِ بَچه شَرَمگی بَدار خُو حُکمرانی مُونه،

و دَ میراثِ بَرارای اَزو آمِ شَرِیک مُوشه.

۳ طِلا و نُقره ره آتَشِ کُوره آزمایش مُونه

و دِلِ اِنسان ره خُداوند.

۴ آدمِ بَدکار دَ گب های گُناه‌کارا گوش مِیگیره؛

آدمِ دروغ‌گویی دَ زبونِ دروغ‌گویی.

۵ کَسِیکه دَ بِلِه آدمِ غَرِیب رِیش‌خندی مُونه دَ حَقِیْقَتِ او خَالِقِ ره تَوَهِین

مُونه،

و هر کَسِیکه که از غَم و بَدبَختی دِیگرو خوش مُوشه، بَے جَزا

نَمُومَنه.

۶ تاجِ اِفْتِخارِ آدمای پیرِ نوسه‌گون شی آسته،

و تاجِ اِفْتِخارِ اولادا، آتِه‌گون شی.

۷ توره آدَبی دَ آدمِ کُنْدُذَهن سَمِ نَمِییه،

و نَه آمِ گبِ دروغ دَ دانِ یِگ آدمِ شَرِیف.

۸ رِشَوَتِ دَ نظَرِ رِشَوَتِ دِهِنده مِثِلِ دانه قِیمَتبای آسته؛

دَ هر طرفِ که صَاحِبِ شی رُخِ مُونه کار شی پُوره مُوشه.

۹ کَسِیکه خَطَا های دِیگه کس ره پوش مُونه، مُحَبَّتِ دَ وُجُودِ میره،

مَگم آدمِ که اونا ره بَرَمَلا مُونه، دوستای نَزَدِیک ره از یِگدِیگِه

شی جِدا مُونه.

- ۱۰ تاثیر یگ نصیحت د آدم دانا کلوتر آسته،
نسبت د صد ضربه شلاق د آدم بے عقل-
۱۱ آدم بدکار فقط د جستجوی فتنه آندختویه،
ازی خاطر قاصد ظالم بلده مجازات کدون شی ربی موشه-
۱۲ رُوی د رُوی شدو قد خرس ماده که از چوچه های خو جدا شده بشه
بهتر آسته،
نسبت د رُوی د رُوی شدو قد آدم بے عقل که گرفتار بے عقلی
بشه-
۱۳ کسیکه د عوض خوبی بدی مونه،
بلا از خانه شی دور نموشه-
۱۴ شروع کدون جنجال مثل واز کدون بند آوری آسته؛
پس جنجال ره قوی کو پیش ازی که د دعوا برسه-
۱۵ آدم بد که بے گناه حساب شنه
و آدم صادق که ناحق محکوم شنه
خداوند از هر دوی ازی عمل نفرت دره-
۱۶ چره بلده خریدون حکمت د دست آدم بے عقل پول دده شنه،
د حالیکه او هیچ نمیخایه که عقل ره حاصل کنه؟
۱۷ دوست واقعی د هر غیت دوستی مونه،
و برار بلده روزای تنگ دستی پیدا شده-
۱۸ فقط آدم کم عقل قول میدیه
و ضامن یگو کسی دیگه موشه-

۱۹ کَسِیکَه خَطَا رَه دُوست دَرَه جَنجَال رَه دُوست دَرَه،

و کَسِیکَه دَرگِه خُو رَه بَلَنَد و با شِکوه جور کُنَه، دَ سُرَاغِ تَبَاهِی
خُو آسْتَه.*

۲۰ آدَم بَد نِیَّت کامِیاب نَمُوشَه،

و کَسِیکَه دروغ‌گوی بَشَه دَ بَلا گِرِفْتار مُوشَه.

۲۱ بَجَه بَے عقل سَرمایَه عَم و غُصَّه آتِه خُو آسْتَه،
و آتِه یِگ بَجَه کُنْدُذَهَن خوش‌حالی رَه نَمِینگرَه.

۲۲ خوشی دِل رَقَم دُوا آلِی شفا دِهِنده یَه،

لِیکِن رُوح پِژمُرده اِسْتُغونا رَه خُشک مُونَه.

۲۳ آدَم بَدکار تاشکی رِشَوَت میِگیرَه

و مانع راه های عدالت مُوشَه.

۲۴ آدَم دانا حِکْمَت رَه دَ پِیش رُوی خُو مِینگرَه،

مَگم چِیمای آدَم بَے عقل بَے مقصد سراسر دُنیا رَه توخ کده رِبی
آسْتَه.

۲۵ بَجَه بَے عقل باعِثِ رَنج و اَدِیَّتِ آتِه خُو مُوشَه،

و باعِثِ تَلخی اَزُو خاتُونِ که اُو رَه دَ دُنیا آورده.

۲۶ جَرِیمه کدُونِ آدَم نِیک و صَادِق، خُوب نِییَه

و نَه اَم قَمچی زَدو دَ آدَمای شَرِیف از خَاطِرِ شِرافَت شی.

* ۱۹: ۱۷ جور کدُونِ یِگ "دَرگِه بَلَنَد و با شِکوه" اَمی معنی رَه میِدیه که یِگ آدَم

خود رَه کَنه نِشو پِدیه و تَوَجُّه مَرْدُم رَه سُون خُو جَلَب کَنه.

۲۷ آدمِ دانا زیادِ توره نمُوگه،

و آدمِ فامیده آرام و با صبر آسته.

۲۸ حتّی آدمِ جاهِل اگه چُپ بِشینه، مردُم او ره دانا حساب مونه،

و کسبیکه دان خُو ره بِگیره، آدمِ فامیده معلوم موشه.

۱ آدمِ خودخاه خود ره از دیگا جدا مونه

و دَ ضِدِ حِکْمَت و دانایی دیگر و آسته.

۲ آدمِ بے عقل از دانایی خوش شی نَمییه،

و فقط دوست دَره نظریه دِلِ خود خُو ره نشو بدیه.

۳ نَتیجِه کارِ بد، بے آبرویی آسته،

و نَتیجِه کارِ شَرِ مآوَر، رَسوایی.

۴ تورایِ اِنسان رَقَمِ آوِ چُقُرِ آلی آسته،

و چشِمِه حِکْمَت، رَقَمِ آوِ جُوی وَری جاری.

۵ رُوی دَدو دَ آدمِ بدکار، خُوب نییه،

و نه آمِ پایمال کدوِنِ حَقِ آدمِ بے گناه.

۶ تورایِ آدمِ بے عقل بِلَدِه شی جنجال پیدا مونه،

و دان شی لَت خورِدو ره کُوی مونه.

۷ تورایِ آدمِ بے عقل باعِثِ تَباهی شی موشه،

و لب های اَزو بِلَدِه جانِ شی رَقَمِ دام وَری آسته.

۸ تورایِ آدمِ چُقُلِ رَقَمِ لُغمه های نانِ مَرِه دار آسته

که دَ شُوقِ کَلو قُورت موشه و دَ وَجُودِ اِنسان مومنه.

۹ کسبیکه د کار سُستی و تَمبلی مُونه

برارِ آدمِ بیروکار حساب مُوشه.

۱۰ نامِ خداوند یگ بُرج محکم آسته؛

که آدمِ صادق دیده کده د مَنه ازو پناه مُوبره.

۱۱ پناه‌گاهِ دَوْلَتَمندا، مال و دَوْلَت شی آسته؛

اونا گُمان مُونه که پُول و پیسِه شی مثلِ دیوالِ بَلندا، ازوا نِگاه‌بانی
مُونه.

۱۲ پیش ازی که انسان سَقُوط کُنه، کبر د دِل شی پیدا مُوشه،

ولِ فروتنی باعثِ سربلندی و عِزّت مُوشه.

۱۳ کسبیکه پیش از شَنیِدونِ یگ توره جواب میدیه

ای بے عقلی و بے ادبی شی ره نشو میدیه.

۱۴ رُوحِ انسان میتنه که او ره د وختِ ناجوری قوَت بَبخشه،

مگم رُوحِ ناامید شُده ره کی تَحْمُلِ میتنه؟

۱۵ دِلِ آدمِ دانا معرفت ره حاصل مُونه،

و گوشِ آدمای هوشیار، عِلْمِ ره جُسْتُجو مُونه.

۱۶ تَحْفَه و بَخَشِشِ بلدهِ انسان یگ راه ره واز مُونه

و او ره د پیشِ آدمای مُهم میرسنه.

۱۷ د یگ محکمه کسبیکه اوّل توره مُوگیه، توره شی دُرُست معلوم

مُوشه،

لیکن ای تا زمانی ره آسته، که جانبِ مُقابلِ شی دِلِیل های خُو ره

نَگویه.

۱۸ پَشک جنجال ره خاو میدیه

و نزاع ره از بِنِ آدمای زور تُو گُم مُونه.

۱۹ رام کدونِ دِلِ برارِ رنجیده، سَخْتَر از گِرِفْتونِ یگ شار قوی آسته؛

جنجال رَقَمِ دیوالِ پَخسه‌ای یگ قلعه وَری دَ بِنِ دُو نفر جدائی ره

دَ وُجود میره.

۲۰ دِلِ اِنسان از ثَمَرِ دان شی سیر مُوشه،

و از حاصِلِ لب های شی راضی.

۲۱ زِندگی و مرگِ اِنسان دَ اِختیارِ زبون شی آسته:

هر ثَمَرِ که از زبون شی دَ وُجود مییه، نَتیجِه گُفتار شی آسته.

۲۲ کَسِیکه خاتو کُنه، نِعَمَت پَیدا مُونه،

دَ حَقِیقَت اُو رضای خُداوند ره حاصِلِ مُونه.

۲۳ آدمِ غَرِیب دَ عُدُر و زاری توره مُوگه،

و لَیکن آدمِ پُولدار زورگویی مُونه.

۲۴ کسی که دوستای کَلو دَره، یَگونِ ازوا شاید باعِثِ تَباهی شی شُنه،

مَگم اُطور دوست اَم آسته که از برار کده نزدیکتره.

۱۹ ۱ بهتر آسته که یگ آدم غَرِیب بَشه و دَ صداقتِ زِندگی
کُنه،

نِسَبَتِ دَزی که بے عقل بَشه و تورای زِشت بُگه.

۲ غَیَرَتِ پَدُونِ عِلْم، خُوب نِییه

و کَسِیکه عَجَله کُنه دَ خَطَا گِرِفْتار مُوشه.

۳ جِهَالَتِ اِنْسَان، اُو ره گمراه مَوُکنه،

ولے بعد ازُو اِنْسَان قار کده خُداوند ره مَلامَت مَوُنه.

۴ مال و دارایی دَ اِنْسَان دوستای کَلو پَیدا مَوُنه،

مگم غَرِیبی حَتّٰی رَفِیقِ نَزْدِیک ره از آدم جدا مَوُنه.

۵ شَاهِدِ دروغگویی بے جَزَا نَمُومَنه،

و کَسِیکه دروغ تِیت کُنه دُوتا نَمِیشتَه.

۶ غَدَر کسا کوشش مَوُنه دَ پِیش آدم کَلان رُوی کُنه،

و هر کس خوش دَره که دوستِ آدم سَخی بَشه.

۷ تمامِ بَرارای آدم مُحتاجِ ازُو نَفَرَت دَره؛

و دوستای شی اَم ازُو دُوری مَوُنه.

و هر چند که آدم مُحتاجِ دَ غَدَر و زاری از پُشتِ ازوا موره، اونا اُو

ره قَبُول نَمُونه.

۸ کَسِیکه دانایی ره حاصِل مَوُنه جان خُو ره دوست دَره،

و کَسِیکه قدرِ حِکْمَت ره مِیدَنه، اُو خوش بَخت مَوشه.

۹ شَاهِدِ دروغگویی بے جَزَا نَمُومَنه،

و کَسِیکه توره دروغ ره تِیت مَوُنه تَباه مَوشه.

۱۰ خُوب نِیبیه که آدم بے عقل دَ عِیش و نوش زِندگی کُنه،

یا ای که یگ غُلام دَ سِرِ بادارا حُکمرانی کُنه.

۱۱ عقل یگ آدم جَلَوِ قار شی ره میگیره،
و کسبیکه خطا های دیگر ره نادیده میگیره، بزرگی خُو ره نشو
میدیه.

۱۲ قار پادشاه رَقَمِ غُریش شیر آلی آسته،
مگم لُطف و مهربانی شی مِثِلِ شَبَنَمِ دَ بِلَه علف.

۱۳ بچه بے عقل بِلای جانِ آتِه خُو آسته،
و نِقِ نِقِ خاتونِ بانه طَلَبِ رَقَمِ چَقَکِ دایمی وَری.

۱۴ خانه و دارایی از بابه کلونا دَ میراثِ مومنه،
مگم خاتونِ دانا نِعَمَتِ خُداوند آسته.

۱۵ تَمَبَلی خاوِ غَوُچِ ره دَ وجودِ میره،
و آدمِ جُورِیَغَلِ گشنه مومنه.

۱۶ کسبیکه حُکُمِ خُداوند ره نگاه کنه، دَ واقع اُو زندگی خُو ره نگاه
مونه،

و کسبیکه اُو ره خار حساب کنه، مومره.

۱۷ رَحِمِ کدو دَ یگ آدمِ غَرِیبِ مِثِلِ ازی آسته، که یگ آدم دَ خُداوند
قَرَضِ بدیه،

و خُداوند احسان شی ره پس میدیه.

۱۸ بَچِکیچای خُو ره تربیه کو، چراکه اُمیدِ اِصلاحِ شُدونِ از وا آسته،
مگم هوش خُو ره بَگیرِ که اونا ره تَباهِ نَکنی.

۱۹ آدمِ که تَنَدُخُوئی مونه بیل که عاقبتِ خُو ره بِنَگره؛

اَگه اُو ره خلاص کنی اُو اُمی کار خُو ره تَکرارِ کده موره.

۲۰ دَ پَند و نَصِيحَتِ گوشِ بَدی، و از اِصلاحِ شُدو بَدِ نَبَر،
تا که بَلَدِه آینده دانا شُنی.

۲۱ اِنسانِ نقشه های کَلو دَ دِلِ خُو دَرِه،
مگم تَنها مقصدِ خُداوندِ عملی موشه.

۲۲ زینَتِ اِنسانِ لُطف و مُحَبَّتِ شی یِه،
و آدمِ غَرِیب از آدمِ دروغگویی کده بَهترِ آسته.

۲۳ ترسِ خُداوند دَ اِنسانِ زِندگیِ مِیدیه؛
کسیکه از خُداوندِ مِیترسه، سیرِ موشه و دَ هیچِ بلاِ گِرِفَتارِ نُموشه.

۲۴ آدمِ تَمَبَلِ دِستِ خُو ره سُونِ کاسه دِرازِ مونه،
ولِ حَتّی لُغمه ره سُونِ دانِ خُو آورده نَمِیْتنه.

۲۵ آدمِ لَوُذِه ره قَمچی کوی کُو تا که آدمِ نادو عِبرَتِ بَگیره،
شخصِ فامیده ره سرزنش کُو که اُو فامیده تر شُنه.

۲۶ یگِ بَچه که قدِ آتِه خُو بَدِ رَفَتاری کُنه و آبه خُو ره از خانه بُور کُنه،
اُو خِجالتی و رَسوایی ره دَ بارِ میره.

۲۷ بَچه مه! آگه از گوشِ کدونِ نَصِيحَتِ دُوری کُنی،
باخبرِ بَش که از کلیمه عِلَم و دانِش دُور شُدِه گُمراهِ موشی!

۲۸ شاهِدِ فاسِد و خرابِ دَ سِرِ عدالتِ رِیشخندی مونه،
و آدمایِ بَدکار از گُناه لِذَتِ مَوْبَرِه، رَقَمِ که یگِ لُغمه نان ره
قُورت کُنه.

۲۹ قِضاوت و جِزا بَلَدِه رِیشخندگرا تِیار و آماده یِه،
و قَمچی بَلَدِه پُشتِ آدمایِ اَحَمَق و بے عقل.

۲۰. ۱ شرابِ اَنگُورِ اِنسان ره رِیشخَند مُونه و شرابِ قَوی باعِثِ
جَنجالِ موشه؛

هر کسِیکه مُعتادِ شرابِ شُنه، اُو دانا نیسته.

۲ قارِ پادشاه رَقَمِ غُریشِ شیرِ آلی آسته:

کسِیکه قارِ اَزو ره بیره جان خُو ره دَ خطرِ میندَزه.

۳ دُوری از جَنجالِ عِزَّت و سرافرازی یگِ شخص ره نشو میدیه،

مگم آدمِ جاهِل زودِ جَنگِ مُونه.

۴ آدمِ تَمَبَلِ زمینِ خُو ره دَ مَوَیجِ شیِ قُلبه نُمونه،

و دَ وختِ حاصِلِ هرچی تَلاشِ مُونه، چیزی دَ دِستِ شیِ نَمییه.

۵ مقصدِ دِلِ اِنسانِ رَقَمِ آوِ زِبِرِ چاهِ آلی آسته،

مگم آدمِ دانا مِیْتنه که اُو ره بِکَشه.

۶ غَدَرِ کسا خودِ خُو ره وفادارِ فِکرِ مُونه،

مگم آدمِ قَابِلِ اِعتِمادِ ره کی پَیدا مِیْتنه؟

۷ آدمِ نِیکِ دَ راستی و صداقتِ زِندگیِ مُونه،

و اولادایِ شیِ بعدِ اَزو خوشِ بَختِ موشه.

۸ پادشاهِ که دَ تَخْتِ قَضاوتِ مِیشینه،

قدِ چیمایِ خُو هر بَدیِ ره از خُوبیِ جدا مُونه.

۹ کیِ گُفته مِیْتنه که "ما دِلِ خُو ره پاکِ نِگاهِ کدیم،

و از خَطَا هایِ خُو پاکِ شُدیم"؟

۱۰ سنگایِ تَرَاوُ و اَندازه هایِ که غَلَطِ بَشه،

خُداوند از هر دُویِ شیِ بَدِ مَوَبره.

۱۱ حَتَّىٰ يَكُ بَجِكِيچِه از رَفْتار خُو شَنَخْتِه مُوشِه،

که اَعْمال شى پاک و دُرُست آسته يا نه.

۱۲ گوش ره بِلْدِه شِنِيدو و چِم ره بِلْدِه دِيدو،

هر دُوى شى ره خُداوند خَلَق كده.

۱۳ آگه خاو ره دوست دَرى، غَرِيب مُوشى،

پس بيدار بَش تاكه از نان سِير شُنى.

۱۴ خَرِيدارِ مال دَ دُكاندار مُوگه: ”بَد آسته، بَد آسته!“

و غَيْتِيكه خَرِيدِه دُور رَفْت، مُوگه كه ”أَجَب دَ جان شى زُدُم!“

۱۵ طَلّا و دانه ها غَدَر پيدا مُوشِه،

مگم زِبُون پُر دانش مِثِلِ جَوَاهِرَاتِ قِيمَتَبَاى، كم پيدا يَه.

۱۶ كسى كه ضامِنِ شَخْصِ بِيگَنه شُدِه، كالائى شى ره گِرَو بَگِير،

و اَمُو كالائى شى ره مِثِلِ گِرَو نِگاه كُو چراكه اُو ضامِنِ خاتُونِ

بِيگَنه شُدِه.*

۱۷ نانِ كه از راهِ دروغ دَ دِست مِييه شِيرِين آسته،

مگم عاقَبَتِ شى كام ره تَلَخ مُونه.**

* ۱۶:۲۰ ضامِنِ شُدو بِلْدِه كِسِ دِيگِه كارِ خُوب نِييه، خُصُوصاً آگه اَمُو نفر قَرَضدار

يَكُو آدمِ بے گَنه بَشِه. علاوه ازى آگه يگ آدم بِلْدِه يَكُو خاتُونِ بِيگَنه و يا بِلْدِه يَكُو

خاتُونِ فاحِشه ضامِنِ شُنِه، اُو كارِ بَدْتَر آسته.

** ۱۷:۲۰ دَ زِبُونِ عِبْرِى خطِ دَوَمِ اَمزى مِثِلِ مُوگه كه ”عاقَبَتِ دانِ اَزُو نفر پُر از جَعَلِ

و يا رِيگ مُوشِه.“ يعنى عاقَبَتِ اَزُو نفر خَراب مُوشِه.

- ۱۸ نقشه های خُو ره دَ مَشَوَرِه دیگرو بِکَش،
و بِدُونِ هِدایت دَ جَنگ نَرَو.
- ۱۹ آدمِ چُغَزکِ رازهای دیگرو ره تیت مُونه،
پس قد آدمِ کلوگوی شِشت و خیز نَکو.
- ۲۰ کسِیکه آته و آبه خُو ره نالت کُنه،
چراغِ شی گُل شده، زندگی شی گور وَری تَرِیک مُوشه.
- ۲۱ میراثِ که دَ آسانی دَ دِست اَمده بَشه
دَ آخرِ بَرکت نَدَره.
- ۲۲ دَ دِل خُو نَگوی: "ما بدی ره قد بدی جواب مِیدم."
تَوکَل خُو ره دَ خُداوند بُکُو و اُو تُو ره نِجات مِیدیه.
- ۲۳ خُداوند از سنگای نادرستِ تَرَاوُو بد شی مِییه،
و تَرَاوُوهایی غَلَط اَم خُوب نِییه.
- ۲۴ راه های اِنسان ره خُداوند تَعین مُوکُنه،
پس اِنسان چطور مِیتنه که خود شی راهِ خُو ره بُقامه؟
- ۲۵ کسِیکه اَبَلک و ناسَنجیده نذر دَ گردون خُو بِگیره
اِمکان دَره که خود ره دَ دام بِنَدَزه.
- ۲۶ پادشاهِ دانا، بدکارا ره از نیکوکارا جدا مُونه،
و دَ آخرِ بدکارا ره دَ زیرِ چَرخی مِیندَزه که گندُم ره از کاه جدا
مُونه.*

۲۷ وِجْدَانِ اِنْسَانِ چِراغِ خُداوند آسْتَه،

که پَگِ رازهای تاشکی اِنسان ره معلومدار مُونه.

۲۸ رَحْمَت و راستی پادشاه، اَزو حِفَاضَتِ مُوکنه،

و تَخَتِ پادشاهی شی دَ وِسیلِه رَحْمَتِ پایدار مُومنه.

۲۹ جَلال و بزرگی جوانا، قَوّت شی آسْتَه،

و عِزّتِ آدمای پیر مُوی سَفید شی.

۳۰ ضَرِبِه ها و زَخَم ها، دِلِ اِنسان ره از بدی پاک مُونه،

و رَدِه های شَلّاق خانِه دِلِ ره سُتره مُونه.

۲۱ ۱ دِلِ پادشاه رَقَمِ آو جُوی اَلّی دَ دِستِ خُداوند آسْتَه،

هر طرف که بِخایه، اُو ره هِدایتِ مُونه.

۲ تمام راه های اِنسان دَ نَظَرِ خود شی راست آسْتَه،

مَگم خُداوند دِلِ اِنسانا ره آزمایشِ مُونه.

۳ دَ نَظَرِ خُداوند کارای نیک و با اِنصاف

از قُربانی کده زیادتَر قَابِلِ قَبُولِ آسْتَه.

۴ چیمای مَغرُور و دِلِ پُرکِبر

هر دُوی شی کِشتِ آدمای بدکار آسْتَه و گُناه حساب مُوشه.

۵ نَقْشِه های آدمِ تَلاشگر دَزشی فایده میرسنه،

مَگم عَجَلِه کدو باعِثِ غَریبی اِنسان مُوشه.

۶ مال و دَوَلَتِ که از دروغ گُفتو دَ دِستِ مییه،

رَقَمِ غُبارِ اَلّی آسْتَه که صَاحبِ خُو ره طرفِ دامِ مرگ میکشَنه.

۷ ظَلَمِ آدَمایِ بَدکارِ اُونَا رِه پایِ پاکِ تَباهِ مُونه،
چراکه اُونَا اِنْصافِ کدو رِه رَدِ مُونه.

۸ رَاهِ آدَمِ گُناه‌کارِ کَجِ آسته،

مِگَمِ اَعْمَالِ آدَمِ پاکِ، راست.

۹ زِندَگیِ کدو دَ یِگِ گوشِه بامِ بَهِتَرِ آسته

از زِندَگیِ کدو قَدِ خاتُونِ جَنجالیِ دَ یِگِ خانه.

۱۰ جانِ آدَمِ بَدکارِ، بَدیِ رِه دوستِ دَرِه،

و اُو دَ هِمسایِه خُو رَحِمِ نُمونه.

۱۱ از دِیدونِ جَزایِ آدَمِ رِیش‌خَندِگرِ، آدَمِ نادو حِکْمَتِ رِه یادِ مِیگیرِه،

و آدَمِ دانا از تَرْبیهِ گِرِفَتو، صَاحِبِ مَعْرِفَتِ مُوشِه.

۱۲ خُدا عَادلِ آسته، و اُو خانِه بَدکارِ رِه مِینگرِه،

و بَدکارا رِه دَ بَلاِ گِرِفَتارِ کدِه نابُودِ مُونه.

۱۳ کَسِیکِه گوشِ خُو رِه از دادِ و فَریادِ غَریبا بَندِ مُونه،

اُو آمِ یِگِ روزِ دادِ و فَریادِ مُونه، مِگَمِ کسِ گوشِ نِمِیگیرِه.

۱۴ سَوغاتِ تاشکیِ، آتِشِ قارِ رِه تا مِیشتَه،

و رِشوتِ مَخفیِ خَشمِ کَلو رِه کمِ مُونه.

۱۵ اِنْصافِ بَلَدِه آدَمایِ نِیکِ خوشیِ مِیدیه،

مِگَمِ باعِثِ تَرَسِ و وَحْشَتِ بَدکارا مُوشِه.

۱۶ کَسِیکِه از رَاهِ داناییِ دُورِ مورِه،

اُو قَدِ مُردا یِگِ جایِ مُوشِه.

۱۷ آدم که عیش و نوش ره دوست دَره، غَرِیب مُوشه،
و کسِیکه شراب و عیاشی ره خوش دَره دُولْتَمَنْد نُمُوشه.

۱۸ بَدکار دَ عِوَضِ اَدَمِ نیک جَزا مینگره،
و اَدَمای فَرِیبکار دَ جای اَدَمای دُرُستکار.

۱۹ زندگی کدو دَ بیابو بَهِتَر اَسته،
نَسَبَت دَ یگ جای شِشتو قد خاتُونِ جَنگره و بَدخوی.

۲۰ خانِه اَدَمِ دانا پُر از نِعَمَتای حُوب و روغونِ زیتُون اَسته،
مگم اَدَمِ بے عقل اُونَا ره ضایع مونه.

۲۱ کسِیکه دَ پُشتِ صداقت و مِهْرَبانی بگرده،
اُو صَاحِبِ زندگی خوش، کامیابی و اِحْتِرام مُوشه.

۲۲ یگ اَدَمِ دانا مِیْتَنه شارِ اَدَمای زورثو ره فَتَح کُنه
و قلعِه ره که اُونَا دَ زشی اِعتِماد دَره، چپه کُنه.

۲۳ کسِیکه دان و زیون خُو ره نِگاه کُنه،
خود ره از سَخْتی ها و مُشکِلات حِفْظ مَوکُنه.

۲۴ اَدَمِ که کِبری و مَغْرُور بَشه، نام شی ”رِیشخندگر“ مومنه؛
اُو دَ کِبر و غُرُور عمل مونه.

۲۵ خاهِشاتِ اَدَمِ تَمَبَل باعِثِ نابودی شی مُوشه،
چراکه دِستای شی کار کدو ره رَد مَوکُنه.

۲۶ اُو تمامِ روز دَ شوق و خیالپَلاو غَرَق اَسته،

دَ حالِیکه اَدَمِ نیک دَ سخاوتَمَنْدی میدیه و چیزی ره از کس دِریغ
نُمُونه.

- ۲۷ خُداوند از قُربانی بَدکارا نَفَرَت دَرِه،
 خُصُوصاً اَگِه اُو قَد نِیَّتِ بَد تَقْدِیم شُدِه بَشِه.
 ۲۸ شَاهِدِ دروغگویی نَابُود مُوشِه،
 مَگم اَدَمِ کِه حَقِیْقَت رِه گُوشِ مِیگیرِه، شَاهِدِی شِی پایدار مُومَنِه.
 ۲۹ اَدَمِ بَدکار بے چِیم و پُر رُوی اَستِه،
 مَگم اَدَمِ راستکار رَاهِ خُو رِه خُوب مِیسنجِه.
 ۳۰ هِیچ حِکْمَت، هِیچ دانایی و هِیچ مَشُورِه نَمِیئنِه
 کِه دَ ضِدِ خُداوند عَمَل کُنِه.

- ۳۱ اَسپ بِلَدِه رُوزِ جَنگ تِیَار و آمادِه شُدِه،
 مَگم پِیروزی از طَرَفِ خُداوند اَستِه.
 ۲۲ ۱ نام نِیک از مال و دَوْلَتِ کَلو بِلَنَدَتَرِه،
 و تَوْفِیق از طَلّا و نُقَرِه کَدِه بَهِتَرِ.
 ۲ یِگ رَنگی غَرِیب و سِرْمایِه دار دَزی اَستِه
 کِه هَر دُوی شِی رِه خُداوند خَلَق کَدِه.
 ۳ اَدَمِ هُوشیار خَطَر رِه مِینِگرنِه و خُود رِه تاشِه مُونِه،
 مَگم اَدَمِ نادو پِیش مُورِه و خُود رِه گِرِفَتار مُونِه.
 ۴ نَتِیجِه بے کِبری و تَرَسِ خُداوند اِینی اَستِه:
 مال و دَوْلَت، اِحْتِرام و زِنْدَگی.
 ۵ خَارِها و دَامِها دَ رَاهِ اَدَمِ کَجَرَو و جُود دَرِه،
 مَگم کَسِیکِه جَانِ خُو رِه نِگاه کُنِه ازوا دُور مُومَنِه.

- ۶ بچه خوره د راه که باید بوره تربیه کو،
و او تا غیت پیری خو، امو راه ره ایله نمونه.
- ۷ آدم پولدار د سر غریب حکمرانی مونه،
و قرضدار غلام قرض دهنده یه.
- ۸ کسیکه ظلم کشت کنه بلا و مصیبت درو مونه،
و تیاقي غضب شی از بین موره.
- ۹ خیر و برکت نصیب آدم دستواز موشه،
چراکه د فقیرا و غریبا از نان خو میدیه.
- ۱۰ آدم ریشخندگر ره از منطقه بور کو تاکه جنجال از بین بوره،
و حتی نزاع و دو زدو ام خلاص موشه.
- ۱۱ کسیکه دل پاک ره دوست میدنه، توره شی مهربو آسته؛
دمزی دلیل پادشاه ام دوست ازو موشه.
- ۱۲ چیمای خداوند دانایی ره نگاه مونه،
مگم تورای فریبکارا ره باطل.
- ۱۳ آدم تمبل موگه: "د بورو شیر آسته؛
اگه د کوچه بورم مره موکشه!"
- ۱۴ گب دان خاتون بدکار رقم یگ چاه آلی غوچ آسته؛
و کسیکه د غضب خداوند گرفتار موشه دمزو چاه موفته.
- ۱۵ جهالت د دل هر بچکیچه پیچ خورده،
مگم تیاقي سرزنش او ره از شی دور مونه.

۱۶ کسیکه دَ بِلِه غَرِیبا ظَلَم مُونه تا سرمایِه خُو ره کَلو کنه
و کسی که دَ پُولدارا تَحْفَه مِیدیه، هر دُوی شی دَ آخِر مُحْتَاج
مُوشه.

۱۷ "گوش خُو ره واز کُو و تورای آدمای دانا ره بِشَنَو؛
هُوش و دِل خُو ره دَ تعلیم از مه آموخته کُو،
۱۸ چُون حِفْظ کدُونِ ازوا دَ دِل،

و جاری کدُونِ ازوا دَ لب، لِدَت بَخش آسته.
۱۹ اینه! آمی چیزا ره ما اِمروز تُو ره یاد دَدُم،
تاکه اِعتماد و تَوکَل تُو دَ خُداوند بَشه.

۲۰ آیا ما دَز تُو سی مِثال نِوِشته نکدیم؟
اُو مِثالا پُر از مَشَوَره و دانایی آسته،
۲۱ تا تورای حَقِیْقَت و راستی ره دَز تُو دَرس بِدُم،
و تاکه بَتَنی دَ اَمُر و کسای که تُو ره ریی کده، جواب های راست
ره بَگی.

۲۲ آدم غَرِیب ره چُور و چِپاؤل نَکُو که اُو مُفْلِس آسته،
و حَقِ بیچاره‌گو ره دَ محکمه پایمال نَکُو،*

* ۲۲:۲۲ دَ نُسخه های اصلی دَ زبونِ عبری نوشته یه که "حَقِ بیچاره‌گو ره دَ دَرگه
شار پایمال نَکُو." دَ زمانِ قدیم محکمه دَ دَرگه شار بُود و معاملِه های مردُم دَ دَرگه
شار قِیصله مُوشد.

۲۳ چراکه خُداوند دعوای ازوا ره فَيَصْلَهُ مُوَكَّنَه

و اُو کسای که اونا ره چور کده بَشه، خُداوند اونا ره اَم چور مُونه.

۲۴ قد اَدَمِ تَنْد خُوی شِشت و بَرخاست نَکو،

و قد شخصِ که زود قار مُوشه رَفِیق نَشو،

۲۵ تاکه دَ راه های ازوا نَروی

و جان تُو دَ دام گِرِفَتار نَشنه.

۲۶ ضامِنِ کس نَشو

و یَگو چِیز خُو ره بَلَدِه کس دِیگِه گِرَو نَدی.

۲۷ چُون اَگِه چِیزی نَدَشته بَشی که قَرَض شی ره بَدی،

اونا حَتّی لیاف و توشک تُو ره از زیر پای تُو جَم کده مُوبَره.

۲۸ پُلوانِ ره که اَجَداد تُو از قَدِیم نِشانی کده، اُو ره

تَغِیر نَدی.

۲۹ اَمُو کس ره مِینَگری که دَ کار خُو قَابِل اَسته؟

اُو اَدَم نَه دَ پِیشِ نَفْرای عام،

بَلکِه دَ حُضُورِ پادشاهِا بَلَدِه خِذْمَت ایسته مُوشه.

۲۳ ۱ وختیکه قد یگ حُکمران دَ سِرِ دِستَرخو می شِینی،

دَ بارِه چِیزای که دَ پِیشِ رُوی تُو چنده یِه خُوب فِکَر کُو.

۲ و اَگِه اَدَم پُرخور اَستی

کارد ره دَ بَلِه گُلُون خُو بیل

۳ و دَ خوراک های خوش مزه شی سُخ نَشو،
چُونِ اِمکانِ دَره که قد ازی نان یگو چال بَشه.
۴ بِلده پُولدار شُدو خود ره خار و زار نَکو؛
حتّی دَ باره شی فِکر آم نَکو.
۵ وختیکه دَ سِرِ از او چیزا چیم سُرخ مونی، اونا از پیش تو گم موشه،
چراکه مال و دَوْلَت بِلده خُو پَر میکشه
و مِثلِ بُرگِجِ اَلّی سُونِ آسمو پَر زده موره.

۶ از نانِ آدمِ مُوزی نَخور،
و دَ بِلّه خوراکای مَزدار شی سُخ نَشو،
۷ چُونِ او دَ دِلِ خُو همیشه دَ باره هر چیز حساب میگیره
او دَزتو مُوگه: 'بُخور و وُچی کُو'
مگم ای ره از تّی دِلِ خُو نَموگیه.
۸ لُغمه ره که خوردی اِستِفراقِ مونی،
و 'تَشکُر و خَیر بِنِگری' که دَزو گُفتی بَر باد موشه.
۹ دَ حُضُورِ آدمِ بے عقل گب نَزو،
ازی که او تورای حَکیمانه تُو ره خار حساب مونه.
۱۰ پُلوانِ زِمی ره که از قَدیمِ نشانی شُدِه تَغییر نَدی
و زِمینِ یَتیما ره قَبضه نَکو،
۱۱ چراکه پُشتَبانِ ازوا قُدَرَتِ مَند آسته،
و قد از تُو دَ دعوا کدو بِلده حَقّ از وا محکم ایسته موشه.

- ۱۲ دِلْ خُو ره طرفِ نَصِيحَت و دانایی مایل کُو،
و گوش خُو ره طرفِ عِلْم و معرفَت.
- ۱۳ از نَصِيحَت و سرزنش کدون بَجه خُو کوتاهی نَکُو؛
اگه اُو ره قد چوب بزنی، اُو نَمُومره.
- ۱۴ چُون وختیکه اُو ره قد چوب می زنی،
جان شی ره از دوزخ نِجات میدی.
- ۱۵ بَجه مه، اگه حِکْمَت دَ دِلْ تُو بَشه،
دِلْ از مه آم خوش مُوشه.
- ۱۶ رُوح و رَوان مه خوشی مُونه،
وختیکه لبای تُو دَ راستی توره مُوگه.
- ۱۷ نَه ایل که دِلْ تُو حَسَدِ خَطاکارا ره بُخوره،
بَلْکِه شَوْقِ دِلْ تُو تمامِ روزها ترسِ خُداوند بَشه.
- ۱۸ چُون دَمزی رَقَم آینده تُو خُوب مُوشه،
و اُمید تُو از بَین نَمُوره.
- ۱۹ بَجه مه، گوش کُو! هُوشیار و دانا بَش،
و دِلْ خُو ره دَ راهِ راست هِدایتِ بَدی.
- ۲۰ از جُمْلِه آدمای شرابی
و نفرای پُرخور نَبَش،

- ۲۱ چراکه آدمِ شرابی و شکم پرست محتاج موشه،
و خاوشلگی اونا ره مفلس مونه
تا حدّ که اونا خود ره قد کالای دُنده* مپوشنه.
- ۲۲ نصیحتِ آته خور ره گوش بگیر که او تُو ره پیدا کده،
و آیه خور ره که پیر شده، خار و دربدر نکو.
- ۲۳ راستی ره بخور و او ره سودا نکو؛
حکمت، ادب و دانایی ره حاصل کو.
- ۲۴ آته اولادِ صالح و صادق غدر خوشی مونه؛
و کسیکه صاحبِ بچه دانا بشه، او خوشحال موشه.
- ۲۵ بیل که آته و آیه تُو شاد بشه،
و آیه که تُو ره زیده، دز تُو افتخار کنه.
- ۲۶ بچه مه! دل خور ره دز مه بسته کو
و چیمای تُو از راه های مه دور نشنه،
- ۲۷ چون خاتونِ بدکار رقمِ یگ چُقری تاتو آلی آسته،
و زنِ فاحشه مثلِ یگ چاه تنگ.
- ۲۸ او مثلِ دز وری د گیتیه یه،
و تعدادِ بے ایمانا ره د مینکل مردا کلو مونه.

۲۹ کی ناله دره؟ کی غم و غصه دره؟

کی جنجال دره؟ کی شکایت دره؟

کی زخمای بے علت دره؟

و کی د چیمای خُو سُرخِی دره؟

۳۰ او کسای که دایم شراب مُخوره،

و اُونای که د پُشتِ شرابِ گُت شده میگرده.

۳۱ د شرابِ که رَنگ شی سُرخ شده و د مَنه پیلَه جَلَجَل مُونه دِل خُو ره

بسته نکو،

چراکه او د نرَمی از گُلون تُو تا موره،

۳۲ و د آخِر رَقَم مار وَری تُو ره میگره،

و مِثِل کَبچِه مار تُو ره نیش میزنه.

۳۳ چیمای تُو چیزای عجیب ره مینگره،

و دِل تُو د خیالاتِ کَج آندیشه مونه.

۳۴ تُو رَقَم کسی جور موشی که د مَنه دریا خاو مونه،

و مِثِل کسی که د بلندترین جای کِشتی استراحت مونه.

۳۵ و تُو موگی: 'مَره زِد، مگم ما درد ره نِفامیدم.

مَره عذاب کد، لیکن احساس نکدوم.

پس کی ازی حالت بیدار موشم

تا که یگ پیلَه دیگه آم وُچی کُئم؟'

۲۴ ۱ قد آدمای خراب همچشمی نکو،

و آرزو نکو که قد ازوا ششت و برخاست کُنی،

- ۲ چراکه دِل از وا دَ فِکَرِ ظُلْمِ کدو آسته
و لبای ازوا دَ بارِه شرارتِ توره مُوگه.
- ۳ خانه دَ وسیله حِکْمَت و دانش جور مُوشه،
و دَ سرِ دانایی اُستوار مومنه،
- ۴ و دَ وسیله عِلْم و دانایی اُطاقای شی
از هر رَقَم سامانای خُوب و قِیمَتِ بای پُر مُوشه.
- ۵ آدم دانا قَدَرَت شی کلو یه،
و آدم دانیسمند قَوّت شی زیاد شده موره،
- ۶ چُون بِلَدِه جَنگِ کدو رَهْنَمایی دُرست لَاطِمِ دَری،
و مُشاوِرا که کلو بَشه، پیروزی و کامیابی ره حاصِل مونی.
- ۷ آدم جاهِل دِست شی دَ حِکْمَت نَمیرسه؛
اُو دَ مَجْلِسِا هیچ چیزی بِلَدِه کُفتو نَدَره.
- ۸ کسِیکه دَ فِکَرِ بَدی کدو آسته،
اُو ره آدم فِتْنه گَر مُوگه.
- ۹ نَقْشه های اَحْمَقانه پُر از گُناه آسته،
و مرْدُم از رِیشخندگر بَد شی مییه.
- ۱۰ اَگه دَ رُوزِ سَخْتی، سُسْتی و بے جُرأتی کنی،
طَاقَت تُو کم و ضَعِیف مُوشه.
- ۱۱ کسای ره که ناحق دَ مرگ محکوم شده بَشه، نِجاتِ بَدی،
و از خلاص کدونِ کسای که ناحق سُون اِعدام بُرده مُوشه، کوتاهی
نَکُو.

۱۲ آگه بُگی: 'مو ازی توره خَبر نَدشتی.' آیا او کسی که دِلِ انسانا ره

مینگره، نیت تُو ره مُوفامه؟

و خُداوند که نگاه بانِ جان تُو آسته، از پگِ فِکرای تُو آگاه نییه؟

یقین کو، که او هر کسی ره دَ اندازه اعمال شی اجر میدیه.

۱۳ بچه مه، از عسلِ بُخور چون چیزی خُوب آسته،

و از شَهِدِ غَلِبَلِکِ زَمُورِ عسل که کام تُو ره شیرین مونه، مزه کو؛

۱۴ پس ای ره باید بُقامی، که حکمتِ امِ بلده جان تُو امی رَقم شیرین

آسته،

و آگه او ره پیدا کنی آینده تُو خُوب مُوشه،

و اُمید تُو از بین نَموره.

۱۵ ای آدمِ بدکار! دَ گیتِه آدمِ صادق نشی،

و خانه ازو ره خراب نکو،

۱۶ چون آدمِ صادق حتّی آگه هفت دَفعه بُفته، باز امِ باله مُوشه،

مگم بدکارا گرفتارِ بلا شده سرنگون مُوشه.

۱۷ وختیکه دُشمون تُو چپه مُوشه خوشی نکو،

و غَیتیکه او مُوفته دَ دِلِ خُو خوشحال نشو،

۱۸ نَشنه که خُداوند ای کار تُو ره بِنگرنه و دَ نظر شی بد بیه،

و اوقار خُو ره از بِلّه آدمِ بدکار دُور کنه.

۱۹ از خاطرِ آدمای شَریر رنج نبر

و قد بدکارا بَخیلی نکو،

۲۰ چراکه آدمِ بد آینده نَدَره،
و چراغِ آدمای بدکار گُل مُوشه.
۲۱ بچه مه! از خُداوند و پادشاه بترس،
و قد آدمای سرکش هم دِست نَشو،
۲۲ چُون اولغَه تله تَباهی دَ سرِ ازوا مییه،
و کس نَمیدنه که خُداوند یا پادشاه چی بِلَا ره دَ سرِ ازوا میره."

۲۳ اینمیا اَم توره های آدمای حَکیم و دانا آسته:
دَ وختِ قضاوت، از کس طرفداری کدو کارِ خُوب نییه.
۲۴ کسبیکه دَ آدمِ بدکار بُگه: "تُو بے گناه آستی."
از اُو کس مِلّت ها بد مُوَبَره و قوما اُو ره نالَت مُونه.
۲۵ مگم اُو کسای که بدکارا ره محکوم مُونه، خوش بختی نَصیب شی
مُوشه،

و اَم بَرکَتِ پیریمو دَز وا دَدَه مُوشه.

۲۶ جوابِ صادقانه

رَقمِ ماخِ کدونِ دوستِ صَمیمی اَلّی آسته.
۲۷ اوّل فکرِ خُو ره دَ بِلَه زمینا و کِشت و کارِ خُو بَگیر؛
و بعد ازو دَ فکرِ خانه آباد کدونِ خُو شو.

۲۸ دَ ضِدِ همسایه خُو شاهیدی دروغ نَدی،
و قد تورای خُو اُو ره بازی نَدی.

۲۹ ایطور نگوئ "اُمُو رَقَمِ که اُو دَ ضِدِ از مه کده،

ما اَم دَ ضِدِ ازو اُمُو رَقَمِ مُونُم؛

و دَ مُطَابِقِ عمل شی عمل مُونُم."

۳۰ ما از گوشه کِشتِ آدم تَمَبَلِ

و از پالوی باغِ اَنگُورِ آدمِ کم عقل تیر شُدُم،

۳۱ و دِیدُم که دَ تمامِ جای شی خار سَوز کده

و علفای پُوجی زِ می ره گِرِفْتِه،

و دیوالِ سنگی شی چِپِه شُدِه.

۳۲ پس ما توخ کده فِکر کُدُم،

و چورت زَدِه ای دَرس ره یاد گِرِفْتُم:

۳۳ اگِه دِست بِلِه دِست مِیشینی،

گاهی دَ خاو موری، گاهی دَ اورگیله*،

۳۴ اوخته غَریبی و اِحتیاجی،

رَقَمِ آدمِ مُسَلَّحِ وَری دَ بِلِه تُو مِییِه.

۲۵ ۱ اینمیا بَخشِ دِیگِه از جَمآواری مَثَلِ های سُلیمان پادشاه
یه،

که نفرای جَزقیاه، پادشاهِ یهُودا، اُونَا ره رُوی نویسی کده:

۲ تاشه کدونِ بعضی راز ها، یکی از عظمت و بزرگی خدا آسته،
مگم بزرگی پادشاه ها دَ پی بُردونِ بعضی مسائل، معلومدار
مُوشه.

۳ اَمو رَقم که دِست رسی دَ بِلندی آسمو و دَ عَوچی زمی، ناممکنه،
پی بُردونِ دِلِ پادشاه ها اَم امکان ندره.

۴ مَوادِ ناپاک ره از نُقره جدا کو

تا زَرگر ازو یگ ظرف جور کنه.

۵ آدمِ بدکار ره از پیشِ پادشاه دُور کو

و تَخْتِ پادشاه دَ صداقت و راستی پایدار مومنه.

۶ خود ره دَ حُضورِ پادشاه پیشِ پیشِ نکو،

و دَ جای مردمِ بزرگ ایسته نشو.

۷ بهترِ آسته که دَز تُو گُفته شنه: ”بالمترِ بیه“

نِسبتِ دَزی که تُو ره از پیشِ شخصِ بزرگ

که چیمای تُو اُو ره دیده، دُور کنه.

۸ دِستی بلده دعوا کدو دَ محکمه نرو؛

نشنه که آخرکار همسایه تُو، تُو ره شرمینده کنه.

پس دَ اُو عَیتِ تُو چی جواب میدی؟

۹ وختیکه قد همسایه خُو دعوا مونی

رازی ره که دَ باره همسایه خُو از آدمِ دیگه شنیدی، فاش نکو؛

۱۰ نشنه که دیگه کس بِشَنوه و تُو ره ملامت کنه،

و بدنامی از بله تُو دُور نشنه.

۱۱ توره که دَ جای شی گُفته شنه،

رَقَمِ دانه های طِلّا وَری آسته، که دَ مشقابِ نُقریی شنده شُده.

۱۲ نَصِیحتِ آدمِ دانا بَلَدِه کسی که گوشِ شِنوا دَرِه

رَقَمِ خَلِقِه طِلّا و جَوَاهِرَاتِ آلّی آسته.

۱۳ قاصِدِ صادق و وفادار

مِثِلِ آوِ یَخ دَ گرمی تاییستو

جانِ آوِ کسای ره تازه مونه که آوِ ره ریی کده.

۱۴ کسِیکه از سَخاوَتَمندی خُو لاف مِیَزَنه،

مِگم دَ کس چیز نَمیدیه

رَقَمِ باد و آوُرِ بے بارشِ آلّی آسته.

۱۵ آدمِ با حوصله مِیَتَنه که حاکِمِ ره قِناعتِ بِدیه

و زِیونِ نَرَمِ مِیَتَنه حَتّی اُسْتُغُو ره مَیدِه کُنه.

۱۶ آگِه عَسَلِ پَیدا کدی، دَ آندازِه شی بُخور،

چراکه مُمکِنه دِلِ بَد شُده اِسْتِغْفارِ کُنی.

۱۷ پایِ خُو ره از رَفَتونِ کَلو دَ خانِه همسایِه خُو بِگِیر،

نَشْنه که آوِ از تُو بیزار شُنه و بَد شی بیه.

۱۸ کسِیکه دَ بارِه همسایِه خُو شاهِدی دروغِ بِدیه،

مِثِلِ تَوَرزی، شَمشیر و تِیرِ تیز وَری آسته.

۱۹ اِعْتِمادِ دَ آدمِ خاینِ دَ روزِ سَخْتی

رَقَمِ دَندونِ لَق و پایِ لَرزو آلّی آسته.

۲۰ بَيْتِ خاندو دَ آدَمِ غَمگین

مِثْلِ ازی آسته که کالای یگ نفر ره دَ روز یخی از جان شی بُور
کُنِی
و تُرشی ره دَ بِلِه شوره خاک بِنَدَزِی.

۲۱ آگه دُشْمون تُو گُشنه یِه، دَزُو نان پدی،
و آگه تُشنه یِه، آو.

۲۲ چُون قد ازی عمل خُو قوغ ره دَ بِلِه سر شی پورته مونی،*
و خُداوند آجِر آمزی عمل تُو ره دَز تُو میدیه.

۲۳ اُمُو رَقْمیکه بادِ شمال مییه و بارش ره میره،
اُمُو رَقْم زبونِ غَیْبِت گوی اَم قار و حَشم ره دَ بار میره.

۲۴ زِندگی کدو دَ یگ گوشه بام بهتر آسته
از زِندگی کدو قد خاتُونِ جنجالی دَ یگ خانه.

۲۵ خَبر خوشی که از مُلکِ دُور مییه،
مِثْلِ ازی آسته، که آو یَخ دَ جانِ تُشنه لب میرسه.

۲۶ آدَمِ صَادِق که خود ره دَ پیش آدَمِ بَدکار خَم مُوکنه
رَقْمِ خُد کدونِ آو چشمه و یا غُثول کدونِ آو چِشمِه بُلْبلَاغ** آسته.

* ۲۲:۲۵ قوغ دَ بِلِه سر پورته کدو یعنی تُو آو ره اُمُو قس شَرْمِنده مونی که آو مرگ
خُو ره طَلَب مونه، اُمُو رَقْم که قوغ، وختی دَ بِلِه سر کسی بُفته، اُو مُومره.

** ۲۶:۲۵ "چِشمِه بُلْبلَاغ" یعنی یگ چشمه که آو قد فِشار از مَغَزِ کوه بُور مُوشه.

۲۷ اُمُو رَقْمِیکه خوردونِ عَسَل، غَدَر شی، خُوب نِییِه،
از مردُم تَوَقَّع کدُونِ تَعْرِیف و تَوَصِیف اَم خُوب نِییِه۔

۲۸ کَسِیکه دَ سِرِ نَفَس خُو حاکِم نِییِه،
اُو رَقْمِ شارِ بے دیوال و بے دِفَاع وَری آستِه۔
۲۶ ۱ اُمُو رَقْمِیکه بَرَف بارِیدو دَ تَایستو و بارِش دَ فَصلِ دِرُو
خُوب نِییِه،

پس اِحْتِرَام کدو دَ آدَمِ بے عَقْل اَم سَم نَمِییِه۔
۲ اُمُو رَقْمِ که مُرْغاک دَ وَخْتِ پَرَواز کدو بِالک مِیَزَنه
و غُجی* دَ وَخْتِ پَر زَدو دَ جَای نَمِیَشِینِه،
اُمُو رَقْمِ نَالَتِ بے دَلِیل اَم دَ سِرِ کَس نَمِیَشِینِه و تَأْثِیر نَدَرِه۔
۳ قَمچی بَلَدِه اَسپ، نُخْتِه بَلَدِه خَر،
و اَدَب چوب بَلَدِه پُشتِ آدَمای بے عَقْل آستِه۔
۴ دَ سَوَالِ آدَمِ بے عَقْل جَوَابِ بے عَقْلِی نَدی،
نَشْنِه که تُو اَم رَقْمِ اَزو وَری شَنِی۔
۵ آدَمِ بے عَقْل رِه دَ مُطَابِقِ بے عَقْلِی شی جَوَابِ بَدی،
تا که اُو خُود خُو رِه دَانِستِه حِسَابِ نَکُنِه۔
۶ کَسِیکه پِیغام رِه دَ دِستِ آدَمِ بے عَقْل رِیی مُونِه،
اُو رَقْمِ اَمُرُو کَسی آستِه که پای خُو رِه مُنْتی کدِه
یا یگ پِیلِه زَهر رِه وُجی کدِه بَشِه۔

- ۷ مَثَلِ که از دانِ آدمِ بے عقل بُور مُوشه،
رَقَمِ پای های شَل وَری، سُسْت و بے حَرَکَت آسته۔
- ۸ اِحْتِرَامِ کدو دَ آدمِ بے عقل،
مِثَلِ سنگِ ایشْتو دَ پَلْخُمویَه۔
- ۹ مَثَلِ که از دانِ آدمِ بے عقل بُور مُوشه
رَقَمِ خاری آسته، که دَ دِسْتِ آدمِ نِشه گورِ مورَه،
یعنی بے تَأَثِیر آسته۔
- ۱۰ کَسِیکه آدمِ بے عقل یا آدمِ راهِرو* ره دَ وَظِیفَه مُقَرَّر مُونه
رَقَمِ مِیرگنِ بے تَجَرِبَه وَری آسته، که تِیر شی هر کس ره اَوگَار
مُونه۔
- ۱۱ اُمُو رَقَمِ که سَگ دَ بِلَه قَی کَدَگی خُو پَس مِییَه
آدمِ بے عقل اُم بے عقلی خُو ره تِکرار مُونه۔
- ۱۲ اُمُو آدمِ ره مِینگری که دَ نَظَرِ خود خُو دانا آسته؟
نِسَبَتِ دَ اُمُوزو نفرِ بِلَدِه آدمِ بے عقل اُمید کَلوَتَر آسته۔
- ۱۳ آدمِ تَمَبَلِ مَوگَه: ”دَ راهِ شیر آسته!
شیر دَ کُوچَه ها و بازار می گَرده!“
- ۱۴ دَرگه دَ سِرِ لَحَک خُو دَوَر مُوخوره،
و تَمَبَلِ دَ بِلَه جاگَه خُو۔

۱۵ آدمِ تَمَبَلِ دِسْتِ خُو ره دَ کاسه دِراز مُونه؛

مگم از بَس که کلو سُسْتَه، اُو ره پس دَ دان خُو بُرده نَمِیْتَنَه.

۱۶ آدمِ تَمَبَلِ دَ نظر خُو هُوشیارتر

از هفت نفرِ آسْتَه، که جوابِ عاقلانه میدیده.

۱۷ آدمِ که دَ یَگو دعوا مُداخِلَه کُنَه که مَرْبُوط دَ خود شی نَبَشَه،

رَقَمِ شخصی آسْتَه که از گوشتِ کُتَه گِرِفته کش مُونه.

۱۸ آدمِ دیونه که تیرهای آتشی

و کُشتنی ره ایله مُونه،

۱۹ مِثِلِ اَمُرُو آدمِ آسْتَه که همسایه خُو ره بازی میدیده،

و بعد ازُو مَوَگَه: "ما خُو شوخی کُدم!"

۲۰ از نَبُودونِ خاشه، آتِشِ گُلِ مَوشَه،

از نَبُودونِ آدمِ بَدگویی، جنجالِ خلاصِ مَوشَه.

۲۱ رَقَمِ که زُغالِ بَلَدَه قوغ، و خاشه بَلَدَه آتِشِ آسْتَه،

اَمُو رَقَمِ آدمِ فِتْنَه‌گَرِ بَلَدَه جَنگِ و جنجاله.

۲۲ توره های آدمِ شَیطو رَقَمِ لُغمه های خوراکِ مَرَه‌دار آسْتَه

که قُورتِ مَوشَه و دَ وُجُودِ اِنسانِ مَومَنَه.

۲۳ رَقَمِ که طوس، رُوی دُرُشتِ ظَرْفِ گِلی ره لَحْشَمِ مُونه،

اَمُو رَقَمِ لبایِ لَحْشَمِ اَمِ بَدی های دِلِ ره تاشه مُونه.

۲۴ آدمِ بَد، نَفَرَتِ و کِیْنَه خُو ره قَدِ لبایِ خُو پوش مُونه،

دَ حَالِیکه دِلِ شی پُر از فَرِیبِ و چالِ آسْتَه.

۲۵ هر چند که تورِه ازو نَرَم و چَرَب بَشَه، دَزُو باوَر نَکُو،

چراکه دَ دلِ شی هفت چَيزِ نَفَرَتِ اَنگِيز و جُود دَرَه.

۲۶ هر قدر که نَفَرَتِ ازو قد حَیلَه و نَیرَنگ تاشَه شَنَه،

باز اَم بَدی شی دَ پِیشِ مَرَدُم معلُومدار مَوشَه.

۲۷ کَسِیکَه دَ دِیگا چاه بَکَنَه، خود شی دَمزُو چاه مَوفتَه،

و کَسِیکَه سُونِ دِیگَه کس سنگ لول مِیدیه، اَمُو سنگ پس دُور

خورده دَ خود شی مَوخوره.

۲۸ دروغ گُفتو دَ حَقِیقَتِ نَفَرَتِ کدو از مَرَدُم آستَه،

و نَتِیجَه چاِپَلُوسی خَرابی آستَه.

۲۷ ۱ دَ بارَه صَبای خُو پُف پَتّاق نَکُو،

چراکه نَمِیدَنی صَباح چی واقِعَه مَوشَه.

۲ بیل که نفرِ دِیگَه از تُو تعریف کُنَه، نَه که دانِ خود تُو،

و یَگو شَخصِ دِیگَه تُو رَه خُوب بُگَه، نَه که زِبوَنِ خود تُو.

۳ سنگ گِرَنگ آستَه و رِیگ وَزَمی،/بُردونِ سَنگِ گِرَنگ و رِیگ

وَزَمی سَخَت آستَه

مَگم تَحْمَلِ آدَمِ جَاهِلِ که دِیگَرُو رَه تَش مَوکَنَه از هر دُو کدَه

سَخَتَرَه.

۴ قار پُر از ظُلم آستَه و غَضَبِ مِثِلِ سِیل،

مَگم کِی مِیَنَه دَ بَرابَرِ هَمچِشْمی ایستَه شَنَه؟

۵ سَرزَنشِ عَلَنی

از مُحَبَّتِ تاشْکی بَهِتَر آستَه.

۶ زَخْمای که از طرفِ دوست دَ وجودِ میبیه از وفاداری شی آسته،

مگم ماخ های کلونِ دُشمو، از دُشمنی شی.

۷ کُورِه سیرِ حَتّی از عَسَلِ آم بد شی میبیه،

مگم بلدهِ آدمِ گُشنه هر چیزی تلخِ آم شیرینه.

۸ آدم که از خانه خُو دُور و سرگردو موشه،

رَقَمِ مُرغاکِ آلی آسته که از وارِ خُو دُور شده بَشه.

۹ روغو و عطرِ دِل ره خوش مونه،

و مَشوَرِه که از تی دِلِ دوست بَشه، شیرینه.

۱۰ دوستِ خودِ خُو ره و دوستِ آتِه خُو ره هیچ غَیت ایلِه نَکُو،

و دَ وختِ مُصِیبتِ دَ خانه برارِ خُو نَرو.

همسایه نزدیک از برارِ دُور کده بهتر آسته.

۱۱ بَچه مه! دانایی ره یادِ بَگیر و دِلِ مَرِه خوش کُو،

تا کسای که میخایه مَرِه ملامتِ کُنه، جواب شی ره بِدیم.

۱۲ آدمِ هُوشیارِ بَلا ره مینگرنه و خود ره تاشه مونه،

مگم آدمِ نادو پیشِ موره و خود ره گرفتار مونه.

۱۳ کسی که ضامِنِ شخصِ بیگنه شده، کالای شی ره گِرو بَگیر،

و اَمُو چیزِ شی ره مِثلِ گِرو نِگاه کُو چراکه اُو ضامِنِ خاتُونِ بیگنه

شده.

۱۴ کسیکه صَباح گاه بال شده دَ دوستِ خُو دَ آوازِ بِلندِ دُعایِ خَیرِ مونه،

دُعایِ شی بلدهِ خود شی نالتِ حسابِ موشه.

۱۵ خاتُونِ جنجالی و چَقَقِ دَوام دار دَ روزِ بارش،
هر دُوی شی یگ رَقَم آسته.

۱۶ کسی که میخایه اَزو جِلوگیری کُنه
رَقَم کسی آسته که میخایه دَم باد ره بگیری،
یا ای که روغو ره قد چنگلِ دِست خُو بگیری.
۱۷ اُمُو رَقَم که آیین، آیین ره تیز مُونه،

یگ آدم اَم مِیَننه عقل و هُوشِ دوست خُو ره تیز کُنه.
۱۸ کسِیکه درختِ اَنجیرِ ره پَرورِش مُونه از میوه شی مُوخوره،
و کسِیکه اربابِ خُو ره خِذَمَت مُونه، اُو صاحبِ اَبَرُو مُوشه.

۱۹ رَقَم که آو رُویِ انسان ره نشو میدیه،
اُمُو رَقَم دِلِ انسان اَم اَصَلِیت شی ره نشو میدیه.

۲۰ رَقَم که عالمِ مُردا و دوزخِ هیچ وخت سیر نَمُوشه،
اُمُو رَقَم چیمایِ انسان اَم سیر نَمُوشه.

۲۱ جامِ زَرگریِ بِلدِه نُقره آو کدو، و دُکو بِلدِه آزمایشَتِ طَلا یه،
مگم انسان از دانِ صِفَتِ گَر خُو شِنَخته مُوشه.

۲۲ آدمِ جاهِلِ ره حَتّی اگه قد دانه باب قتی
دَ مَنِه اُوغُور اَندَخته قد دِستِه شی بُکُوی،
باز اَم جهالتِ شی گَم نَمُوشه.

۲۳ دَ حالِ رَمِه خُو خُوب هُوشِ خُو ره بگیری،
و دَ بِلِه گِلِه خُو تَوَجّه کُو،

۲۴ چراکه مال و دَوْلَتِ دُنیا دایمی نییه؛

و تاج و تَخْتِ یگ پادشاه آم تا اَبَد بِلَدِه نَسْل شی باقی نَمُونه.

۲۵ وختیکه علف تامو شد،

حاصلِ نو سَوز مونه و علفِ کوهستو دِرو مُوشه،

۲۶ اَو غیت گوسپندو بِلَدِه کالای تُو پاشم میدیه،

و فروشِ تَکه ها، قِیمَتِ زِمی خَریدو ره بِلَدِه تُو تیار مونه،

۲۷ و شیرِ بَزا بِلَدِه خوراکِ خود تُو و خوراکِ خانوارِ تُو،

و آم بِلَدِه پَرورشِ کَنیزای تُو بَس مونه.

۲۸ ۱ بَدکارا دُوتا مونه دَ حالِ که هیچ کس اونا ره دُمبال نَمونه،

مگم آدمای صَادِق رَقَم شیرِ اَلّی دِلَاوَر آسته.

۲ آگه یگ مُلک دُچارِ فِساد شُنه، حُکمرانای شی زیاد مُوشه؛

لیکن یگ رَهبرِ هُوشیار و دانا مَمَلکَت ره اُستوار و آرام نِگاه

مونه.

۳ حاکِم پَسِت که دَ بِلَه غَرِیبا ظَلَم مونه

رَقَم بارِش تیز وَری آسته که حاصِلات ره از بَین موبَره.

۴ کسای که شریعت ره ایلَه مونه، اونا بَدکارا ره صِفَت مونه،

لیکن کسای که از شریعتِ اطاعت مونه، دَ خِلَافِ بَدکارا دَ حالِ

مُبارزه آسته.

۵ بَدکارا آرزِشِ عدالت ره نَمیدَنه،

مگم کسای که دَ جُسْتَجوی خُداوند آسته تمامِ چیز ره موفامه.

۶ آدمِ غَرِیب که دُرُستکار بَشه

از آدمِ پُولدارِ که بیراه بَشه، بَهِتَر آسته.

۷ کسِیکه از شریعتِ إِطاعت مُونه، بَچه دانا یه،

مگم کسی که قد آدمای خراب اَنڈیوال آسته، آتِه خُو ره رَسوا مُونه.

۸ کسِیکه مال و دارایی خُو ره از راهِ سُود خوری و مَنفَعَت جویی دِست میره،

اُو ره بِلَدِه کسی جَم مُوکْنه که اُو دِ غَرِیبا رَحِم دَره.

۹ آدمِ که گوشِ خُو ره از شَنِیدونِ شریعت دَوَر مِیدیه،

خُداوند حَتّی از دُعای اَمَزو آدم بد شی مییه.

۱۰ کسِیکه آدمِ دُرُستکار ره دِ راهِ بَد دَعَوَت مُونه

خود شی دِ چاه موفته؛

مگم پاداش و میراثِ خُوب نَصِیبِ آدمای پاک موشه.

۱۱ آدمِ دَوْلَتَمَنَد دِ نَظَرِ خود خُو هُوشیار آسته،

مگم شخصِ غَرِیب که دانا بَشه، از حَقِیقتِ اَزُو خَبَر دَره.

۱۲ وختیکه آدمای نیک کامیاب موشه تمام کسا خوشی مونه،

مگم غَیْتیکه بَدکارا دِ قُدَرَتِ مِیرسه مَرْدُم خود ره تاشه مُونه.

۱۳ شخصِ که خَطایِ خُو ره پُوشَنه، کامیاب نَموشه،

مگم هر کسِیکه اُو ره اِقرار کُنه و اَزُو دِست بَکُشه، رَحْمَتِ کَمایی

مُونه.

۱۴ نیک دَ بَختِ آدمِ که تَرَسِ خُداوند ره همیشه دَ دِلِ خُو دَره،

مگم کسِیکه سنگ دِلِ آسته دَ بَلا گِرِفَتار موشه.

۱۵ آدمِ بَدکارِ که دَ بِلِه مردُمِ بیچاره حُکمرانی مونه،

مِثِلِ شیرِ دَرِنده و خُرسِ حمله‌گر آسته.

۱۶ حُکمرانِ کم‌عقلِ دَ سِرِ مردُمِ خُو ظُلمِ مونه،

مگم پادشاهِ که از بے‌انصافی و رِشوتِ خوری نَفَرَتِ دَشته بَشه،

حُکمرانی شی دَوامِ دار مومنه.

۱۷ یگِ آدمِ که خُونِ کُدمِ کسِ دَ گردونِ شی بَشه،

اُو تا دَمِ مرگِ فراری آسته.

نَه ایلِ که کسِ اُو ره کومکِ کُنه.

۱۸ اُو کسِیکه دَ راهِ راستِ گامِ میله نِجاتِ پَیدا مونه،

لیکن اُو کسِیکه دَ راهایِ کَجِ موره، یگِ دَمِ چپِه موشه.

۱۹ شخصِ که دَ زَمینِ خُو کِشتِ و کارِ مونه از نانِ سیرِ موشه،

مگم کسِیکه از چیزایِ فَضُولِ پیرِوی مونه، سَخْتِ دُچارِ غَریبی

موشه.

۲۰ آدمِ نیک، خَیرِ و بَرَکتِ کَلو نَصیبِ شی موشه،

مگم کسِیکه میخایه دَ عَجَلِه دَوَلْتَمَندِ شُنه، اُو بے‌جَزَا نَمومنه.

۲۱ طرِفداریِ کدو کارِ خُوبِ نِبییه،

لیکن یگو کسِ آسته که حَتّیٰ بِلَدِه یگِ لُغمه نانِ آم، خود ره

خَطاکارِ مونه.

- ۲۲ آدمِ سُخِ سرگرمِ جَمِ کدونِ دارایی آسته،
و نموفامه که احتیاجی و تنگدستی دَ اِنْتِظار شی آسته.
- ۲۳ کسی که یگ آدم ره سرزنش مونه
دَ آخرِ خَیر و بَرَکتِ کَلو مینگره،
نِسَبَتِ دَزُو کسی که قد زبون خُو چاپلوسی کده.
- ۲۴ کسیکه آته و آبه خُو ره چور مونه و مَوَگه که "ای گناه نییه،"
اُو آدم رَفِیقِ تَخْرِیبِکارا حساب موشه.
- ۲۵ آدمِ حَرِیصِ باعِثِ جَنگ و جَنجال آسته؛
مگم کسیکه دَ خُداوند تَوَکُلِ کُنه، کامیاب موشه.
- ۲۶ کسیکه دَ خود خُو تکیه کُنه بے عقل آسته؛
لیکن کسیکه دَ راهِ حِکْمَتِ گام بیله، اُو دَ اَمَن و سُوکُونِ زِندَگی
مونه.
- ۲۷ شخصِ که دَ مَرْدُمِ غَرِیبِ کومک کُنه، دَ هیچ چیز مُحتاج نموشه،
مگم آدمِ که چیمای خُو ره ازوا پُوٹ کُنه، نالَتِ های کَلو دَ بِلَه
شی مییه.
- ۲۸ وختیکه آدمای بدکار دَ قُدرَتِ میرسه، مَرْدُمِ خود ره ازوا پُوٹ مونه،
مگم غَیْثِیکه اونا تَباه موشه، تعدادِ آدمای نیک بِسمِ کَلو موشه.
- ۲۹^۱ کسیکه بعد از سرزنش زیاد، بِسمِ کَلَه شخی کُنه
اولغَه‌تله میده موشه و دیگه عِلاجِ نَدَره.
- ۲ وختیکه آدمای نیک دَ اَکْثَرِیتِ بَشَه مَرْدُمِ خوش آسته،
مگم آدمِ بدکار که حُکمرانی کُنه، مَرْدُمِ ناله مونه.

۳ آدم که حکمت ره دوست دَره آتِه خُو ره خوشحال مونه
لیکن کسیکه قد خاتونوی بدکار دوستی کُنه مال و دارایی خُو ره
برباد میدیه.

۴ پادشاه عادل مملکت خُو ره محکم و قوی جور مونه،
مگم کسیکه رشوت کلو میگیره، اُو مُلک خُو ره خراب مونه.

۵ کسی که قد همسایه خُو چاپلوسی مونه،
حلقه دام ره د پای شی میندزه.

۶ آدم بد د دام گناه خُو گرفتار موشه،
مگم آدم نیک سرود میخانه و خوشی مونه.

۷ آدم نیک حق غریبا ره درک مونه،
لیکن آدم بدکار د فکر ازوا نییه.

۸ آدمای لوده د شار شورش میندزه،
مگم آدمای دانا قار ره تا میشنه.

۹ آگه آدم دانا قد آدم جاهل دعوا دَره،
آدم جاهل یا قار موشه و یا ریشخندی مونه، مگم آرام نموشه.

۱۰ آدمای که تَشْنِه خُون آسته، د حقیقت از آدم بے گناه نفرت دَره،
مگم آدمای راستکار، سلامتی جان ازو ره میخایه.

۱۱ آدم بے عقل قار و خشم خُو ره یگرهای از خُو بُور مونه،
مگم آدم دانا جلو قار خُو ره میگیره.

۱۲ آگه حاکم د تورای دروغ کلو گوش بدیه،
تمام خادمای شی بدکار جور موشه.

- ۱۳ آدمِ غَرِیب و آدمِ ظالِمِ یگِ رَنگی شی دَ ای آسته
 که خُداوند چیمای هر دُوی شی ره پینا کده.
 ۱۴ پادشاهِ که غَرِیبا ره دَ راستی قضاوت کُنه،
 تختِ پادشاهی شی تا اَبَد پایدار مومنه.
 ۱۵ چوبِ زَدو و سرزنش، حکمتِ ره دَ بار میره،
 مگم بَچه بے جَلو آیه خُو ره شَرِمنده مونه.
 ۱۶ وختیکه تعدادِ آدمای بدکار کَلو شُنه گُناه عَدَر موشه،
 مگم آدمای نیک نابودی از وا ره دَ چیم خُو مینگره.
 ۱۷ بَچکیچای خُو ره تَربیه و اِصلاح کُو تاکه باعِثِ آرامِش تُو شُنه،
 و دَ جان تُو خوشی و لَذت بیره.

- ۱۸ دَ جای که پیغامِ خُدا نییه، مردُم بے راه موشه،
 مگم نیک دَ بَختِ کسِیکه احکامِ خُدا ره پوره کُنه.
 ۱۹ خِدْمَتگار تَنها دَ نَصِیحتِ اِصلاح نُموشه،
 اگرچه تورای تُو ره موفامه، مگم از اید تُو نُموشه.
 ۲۰ اَمُو آدم ره مینگری که دَ عَجَله جواب میدیه؟
 نِسَبَت دَ اَمَزو آدم بلده آدم بے عقل اُمید کَلوتر آسته.
 ۲۱ کسِیکه نوکر خُو ره از ریزگی دَ ناز پَرورِش مونه،
 اُو دَ آخِر کار بلده بادار خُو کوئو جور موشه.
 ۲۲ آدمِ بَدقار جنجال پَیدا مونه،
 و آدمِ تُّند خُوی باعِثِ گُناه های کَلو موشه.

۲۳ کِبَر و غُرُورِ اِنْسَان اَوْ رَه دَ زِمی مِیَزَنَه،

لیکِن فروتنی اِنْسَان باعِثِ سِرْبِلندی شی مُوشَه.

۲۴ کَسِیکَه قَد دُز شَرِیکِ آستَه، اَوْ دُشْمونِ جانِ خود خُو یَه،

چراکه اَوْ دَ محکمَه قَسَمِ دَدَه مُوشَه مِگَم راستی رَه اِقرار نَمُو کُنَه.

۲۵ کَسِیکَه از اِنْسَان تَرَس مُوخورَه، دَ دامِ گِرِفْتارِ مُوشَه،

لیکِن آدَمِ کِه دَ خُداوند تَوکُلِ کُنَه محفُوظِ مُمُونَه.

۲۶ غَدَرِ مَرْدُمِ از حاکِمِ اِنْتِظارِ لُطفِ و مِهرِبانیِ رَه دَرَه،

لیکِن قِضاوَتِ و اِنصافِ دَ سِرِ اِنْسَان، فقط از طَرَفِ خُداوند آستَه.

۲۷ آدَمِ نِیکِ از بَدکارا نَفَرَتِ دَرَه،

و بَدکارا از آدَمِ نِیکِ.

۳۰ ۱ اِینیا تورایِ آگُور، بَچَه یاقَه آستَه،

کِه بَلَدَه اَزو وَحیِ اَمَدُد،

و اُو اَمی رَه دَ اِیتِیئیلِ و اُوکالِ نَقْلِ کَد:

۲ راستی کِه ما از پِگِ آدَمِ کَدَه کَلو بَ عَقْلِ اَسْتُم،

و داناییِ اِنْسَانِ رَه نَدَرُم.

۳ ما حِکْمَتِ رَه یادِ نَگِرِفْتِیم،

و هِیچِ مَعْلُوماتِ دَ بارَهِ خُدا نَدَرُم.

۴ اُو کی آسته که دَ آسمو باله رَفت و اَزونجی تا آمد؟
 اُو کی آسته که باد ره دَ مُشت خُو جَم کد؟
 اُو کی آسته که آو ها ره دَ جامِه خُو بَند کد؟
 اُو کی آسته که خُدودِ زِمی ره تَعیین کد؟
 نامِ اَزو چی آسته و بَجه شی چی نامِ دره؟
 بُگی اَگه مِیدنی!

۵ تمامِ تورای خُدا پاک و خالِص آسته،
 اُو رَقمِ سِپَر از تمامِ کسای که دَزو پناه موبَره، حِفاظَت مونه.
 ۶ دَ تورای اَزو هیچ چیزِ اضافه نَکو،
 نَشْنه که تُو ره سرزنش کُنه و تُو دروغگویی حِساب شنی.

۷ آی خُدا، پیش ازی که بُمَرَم از تُو دُو چیز طَلَب دَرَم
 که از مه درِیغ نَکنی:

۸ مَره از غَلَطی و دروغ گُفتو دُور نِگاه کُو؛
 و مَره نَه غَرِیب جور کُو و نَه دَوْلَتَمَد،
 بَلکِه اَمُوقس روزی بَدی که ضرُورَت دَرَم.
 ۹ چُون اَگه دَوْلَتَمَد شَنَم اِمکانِ دره تُو ره اِنکار کَنم
 و بُگُم: "خُداوند کی آسته؟"

اَگه غَرِیب شَنَم اِمکانِ دره، دُزی کَنم،
 و نامِ خُدای خُو ره بے حُرْمَت کَنم.

۱۰ نوکر ره پیشِ صاحبِ شی بد نگوی؛

نَشْنَه تُو ره نالت کُنَه و تُو مُجرِم حساب شنی.

۱۱ اُطور یگ نَسلی آم و جُود دَرَه که اونا آتَه‌گون خُو ره نالت مونه،

و آبه‌گون شی ازوا خَیر نَمینگره.

۱۲ و اُطور یگ نَسلی آم و جُود دَرَه که اونا دَ نظرِ خود خُو پاک آسته،

مگم از نجاستِ خُو پاک نشده.

۱۳ باز آم یگ نَسلی دیگه و جُود دَرَه که چیمای شی پُر غُرور آسته،

و کِرِپکای شی پُر کِبر.

۱۴ گروهِ دیگه آسته که دَندونای شی رَقَم شَمشیر،

و آلاشه‌های شی رَقَم چاقو ها آسته،

تا که غَرِیبا ره از رُوی زَمی،

و مُسکینا ره از بَینِ مَرَدُم قُورت کُنَه.

۱۵ زَالُو دُو دُختر دَرَه،*

که اونا مُوگه ”بِدی، بِدی.“

سِه چیز آسته که سیر نَمُوشه،

بَلکِه چار چیز آسته که هرگز نَمُوگه ”بَس آسته:“

* ۱۵:۳۰ یعنی جوگ و یا کِرم دَ سر و دُم خُو نیش دَرَه که از هر دُو طَرِیق مِیَتنه از

پوستِ اِنسان خُون چوش کُنَه.

۱۶ عالمِ مُردا،

رَحِمِ نازای،

زمینِ که از آو سیرِ نُمُوشه،

و آتشی که هرگزِ نُمُوگه "بَسِ آسته!"

۱۷ چیمِ که آتِه خُو ره رِیشخند مونه

و از آیدِ آبه خُو نُمُوشه،

زاغِ های دَرّه اُمُو چیم ره از کاسِه سر بُور مونه

و چُوچه های بُرگُج* او ره مُوخور

۱۸ سیه چیزِ بلده مه کلو ه،

بلکه چار چیزِ آسته که ما اونا ره نُمُوفام:

۱۹ پروازِ کدونِ بُرگُجِ دَ آسمو،

راهِ رَفَتونِ مارِ دَ رُویِ تَخْتِه سنگ،

تیرِ شُدونِ کِشتی از بحر،

و پیدایِ شُدونِ عِشقِ بَینِ دُختر و بچه.

۲۰ رُوشِ خاتونِ بدکارِ اینی رَقمِ آسته:

او یَگو چیزِ ره مُوخوره و دانِ خُو ره پاکِ کده مُوگه که

"ما هیچِ گناه نَکدیم."

۲۱ دَ سَبَبِ سیه چیزِ زِمی لَرزه مونه،

بلکه چار چیزِ ره زِمی برداشتِ کده نَمِیتنه:

۲۲ غُلامِ که حُکمرانی کُنه،

آدمِ اَحَقِّ که از نان سیر شُدِه بَشه،

۲۳ خاتُونِ نَفَرین شُدِه که شوی کده بَشه

و کَنیزی که جای خاتُونِ اَراب خُو ره گِرِفته بَشه.

۲۴ چار چیز آسته که دَ زَمی کَلو ریزه یِه،

مگم غَدَر دانا:

۲۵ مُورچه ها که یگ مخلُوقِ ضَعیف آسته،

لیکن خوراکِ خُو ره دَ تایستو دَخیره مُونه؛

۲۶ گورکنا که یگ قومِ ناتو آسته،

مگم وُر خُو ره دَ مَنه سنگای قاده جور مُونه؛

۲۷ مَلَخ ها که پادشاه نَدَره،

لیکن پگِ ازوا دِسته دِسته حَرکَت مُونه؛

۲۸ و چَلپاسه، که مِیَتنی اُو ره دَ دِست خُو بَگیری،

مگم اُو دَ قصرهای پادشاه ها اَم زندگی مُوکنه.

۲۹ سِه چیز وُجودِ دَره که دَ هَوای بِلند قَدَم مِیزنه،

بَلکِه چار چیز آسته که راه رَفَتون شی با عِزَّت آسته:

۳۰ شیر، که پادشاهِ حیوانا آسته

و از هیچ چیز پَسکده نَمونه*؛

* ۳۰:۳۰ پَسکده نَمونه یعنی از هیچ چیز ترس نَمُخوره.

۳۱ خُرُوسِ نَوَیْنِگی که کونَتی کونَتی راه میگردده،

و یگ تَکه،

و پادشاهِ که قد لَشکر خُو بَشه.

۳۲ آگه از رُوی حَمَاقَت خُو مَغْرُور شُدی

یا آگه نَقْشِه شَیْطانی دَ دِل خُو کَشیدی،

پس دِست خُو ره بِلَه دان خُو بیل.

۳۳ چُون از خِشپه کدُونِ شَیر، پَنیر جور مُوشه،

و از خِشپه کدُونِ بَینی خُون جاری مُوشه،

و از پَیدا شُدُونِ قار، جَنگ و جَنجال دَر میگیره.

۳۱ ۱ اینیا تورای لیموئیل، پادشاهِ مَسَه آسته،

که آبه شی دَزُو پَند دَد:

۲ چی بُگَم آی بَجه مه؟

چی توره بُگَم آی بَجه کُوره مه؟

یا چی گب بَرُنَم آی بَجه نذر و نیاز مه؟

۳ قَوَتِ جوانی خُو ره دَ خاتُونو خَرچ نَکو،

و راه و رَوش خُو ره دَ او کسای که پادشاهِ ها ره تَباه مُونه، اِفْشاء

نَکو.

۴ آی لیموئیل، بِلَدِه پادشایو دُرست نییه که اونا شرابِ بُخوره،

و بِلَدِه حُکمرانا خُوب نییه که شرابِ قَوی وُچی کُنه.

۵ نَشْنَه که اونا ازی چیزا وُچی کده قانون ره پُرمُشت کُنه،
و حَقِ مَظْلُوما ره پایمال کُنه.

۶ شرابِ قوی ره دَ کسایِ بَدی که دَ اِنْتِظارِ نابودی خُو یه،
و شراب ره دَ آدمایِ بَدی که تلخ کام و دِلتَنگ آسته،

۷ تاکه وُچی کده فَقَر و بَدبَختی خُو ره پُرمُشت کُنه،
و سَخْتی های خُو ره دیگه دَ یاد خُو نِیره.

۸ دان خُو ره بِلَدِه کومکِ گَنگه ها و بے زبونا واز کُو،
و از حَقِ بے چاره گو دِفاع کُو.

۹ زبون تُو بَند نَمَنه و دَ اِنصافِ قَضَاوَتِ بُکُو،
و از حَقِ غَرِیبا و مُحْتَاجا دِفاع کُو.

۱۰ یگ خاتونِ خُوب ره کی میسنه پَیدا کُنه؟
اَرزِشِ اَزُو از جواهرات کده اَم کَلوَتَر آسته.

۱۱ دِلِ شُوی شی دَ سِرِ اَزُو اِعتِمادِ دَره،
و شُوی شی دَ هِیچ چیزِ مُحْتَاجِ نِییه.

۱۲ اُو دَ تَمَامِ روزایِ زِندَگی خُو

قَد شُوی خُو خُوبی مُونه، نَه بَدی.

۱۳ اُو پاشم و کَتان بِلَدِه خُو پَیدا مُونه،

و اونا ره دَ خوشی قَد دِستایِ خُو می ریشه.

۱۴ مِثِلِ کِشتی های تِجارتی اَلّی که سامان از جای های دُور میره،

اُو اَم خوراکِ خُو ره از دُور میره.

۱۵ صَباح گاه که هَنُوز تَرِیک آسته، اُو باله مُوشه،

و بلده خانوار خُو خوراک تهیه مَوکنه

و دَ کنیزای خُو آم حَقِ نان شی ره میدیه.

۱۶ یگ پئی زمی ره دَ نظر گِرِفته اُو ره میخَره،

و دَ کمالِ دِستای خُو یگ باغِ انگور جور مونه.

۱۷ کَمَر خُو ره محکم بَسته کده،

و بازوهای خُو ره بلده کار کدو قوی مونه.

۱۸ اُو مینگره که تُجارت شی یگ نَتیجه خُوب دَره.

چراغ شی تمامِ شاو از خاطرِ شاوکاری شی گُل نَمُوشه،

۱۹ اُو تار ره دَ نیفه چپو بَند کده

سنگ ره قد دِست خُو تَو میدیه.

۲۰ اُو دِستِ خَیر خُو ره دَ غَرِیبا واز مونه،

و دِستای خُو ره سُونِ مردُمِ مُحْتَاج ایله کده خَیرات میدیه.

۲۱ اُو از یخی و بَرَفِ زِمستو تَرَس نَمُوخوره،

چراکه بلده تمامِ خانواده خُو کالای گرم تهیه کده.

۲۲ اُو بلده خود خُو پوشاک جور مونه،

و کالای کَتانِ نَرَم و اَرغوانی دَ جان خُو مونه.

۲۳ شوی شی دَ مَنِه شار و دَرِبار نامتو یه،

و قد بُزُرگا و کلانای مَنطقه میشینه.

۲۴ اُو کالای کَتان جور کده، اونا ره سَودا مونه،

و کَمَر بَندا ره بلده تُجارا تیار مونه.

- ۲۵ قَوَّت و عِزَّت، کالای اَزُو آسته،
و اُو روزای آینده خُو ره خوشحال مینگره.
- ۲۶ اُو دان خُو ره دَ حِکْمَت واز مُونه،
و تعلیم پُر مُحَبَّت دَ سِرِ زبون شی آسته.
- ۲۷ اُو دَ راه و رَوِشِ خانوادِه خُو خُوب تَوَجُّه مُونه،
و نانِ تَمَبَلی ره نُمُخوره.
- ۲۸ اولادای شی باله شُدِه اُو ره تعریف مُونه،
و شوی شی اُم صِفَتِ اَزُو ره کده مُوگه:
- ۲۹ "عَدَر خاتُونو کارای نیک و خُوب کده،
مگم تُو از پِگِ ازوا کده بے مثال آستی."
- ۳۰ مَقْبُولی و نُوربندی، فَریبنده و ناپایدار آسته،
مگم خاتُونِ که از خُداوند ترس مُوخوره، قابلِ تعریفه.
- ۳۱ اَجَرِ کارای شی ره دَزُو بیدید،
و ببیلید که عمال شی دَ دَرگه شار و مَجْلِسِ کلانا باعِثِ تعریف و
تَوْصِیف شی شنه.

The Book of Proverbs: Hazaragi